

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Důchodová reforma v České republice
Pension Reform in the Czech Republic

Student:	Monika Spáčilová
Vedoucí bakalářské práce:	Ing. Marie Lichnovská, Ph.D.

Ostrava 2012

Zadání bakalářské práce

Student: **Monika Spáčilová**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202R049 Účetnictví a daně
Specializace: 00 Účetnictví a daně
Téma: **Důchodová reforma v České republice**
Pension Reform in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretická východiska
 3. Důchodová reforma v České republice
 4. Analýza důchodové reformy v České republice
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 3. vyd. Praha: Ekopress, 2009. 216 s. ISBN 978-80-86929-51-4.
- VANČUROVÁ, Alena a Stanislav KLAZAR. *Sociální a zdravotní pojištění – úvod do problematiky*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2008. 121 s. ISBN 978-80-7357-381-2.
- VYBÍHAL, Václav. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2010*. Praha: Grada Publishing, 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-3426-2.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Marie Lichnovská, Ph.D.**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 11.05.2012

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.“

V Ostravě11.5.2012.....

.....Monika Spáčilová.....

Monika Spáčilová

Obsah:

1	Úvod.....	5
2	Teoretická východiska.....	6
2.1	Veřejná politika versus sociální politika	6
2.2	Sociální politika.....	6
2.2.1	Principy sociální politiky	7
2.2.2	Cíl a funkce sociální politiky	8
2.3	Vývoj důchodového zabezpečení na našem území	9
2.3.1	Druhá polovina 18. století	9
2.3.2	Konec 19. století.....	10
2.3.3	Období 1. republiky (1918 – 1938).....	10
2.3.4	Období po 2. světové válce	12
2.3.5	Období po roce 1989	13
2.4	Principy konstrukce penzijních systémů	13
2.5	Kritéria konstrukce penzijních systémů	14
2.6	Důchodové systémy v Evropě.....	16
2.6.1	Systém tradičního veřejného sociálního pojištění.....	17
2.6.2	Model virtuálních osobních účtů.....	17
2.6.3	Model povinného důchodového spoření	18
2.6.4	Model doplňkových důchodových systémů.....	19
2.7	Hodnocení demografického vývoje	20
3	Důchodová reforma v České republice	21
3.1	Současné pojetí důchodového systému	21
3.1.1	Organizace.....	21
3.1.2	Druhy důchodů	24
3.1.3	Výplata důchodů	26
3.2	Návrhy odborných komisí	31
3.2.1	Bezděkova komise.....	31
3.2.2	Poradní expertní sbor	34
3.3	Navrhovaný systém reformy	37
3.3.1	Malá důchodová reforma	37
3.3.2	Velká důchodová reforma	39
4	Analýza důchodové reformy v České republice	48

4.1 Metodika ankety	48
4.2 Analýza výsledků ankety	50
4.3 Vyhodnocení hypotéz.....	62
4.4 Vyhodnocení analýzy	62
5 Závěr.....	64
Seznam použité literatury	66
Seznam zkratek	70
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
Seznam příloh	
Přílohy	

1 Úvod

Téma důchodové reformy je v současné době velmi aktuální vzhledem k jejímu přijetí a tomu, že vstoupí v platnost již počátkem roku 2013. Toto téma je častým předmětem diskuzí nejen z důvodu zvyšujícího se počtu občanů v důchodovém věku a jejich rostoucích nároků, ale také proto, že se týká nás všech.

Cílem reformy je zajistit přiměřené příjmy a s tím související slušné životní podmínky osobám v důchodovém věku. Současně by měla zajistit finanční udržitelnost důchodového systému, který doposud spoléhal na vysoký podíl lidí v produktivním věku. Snahou nového důchodového systému bude motivovat občany k větším úsporám, a to již během jejich produktivního života.

Cílem této bakalářské práce je popsat změny a novinky, které přinese budoucí důchodová reforma v současném důchodovém systému a provést analýzu názorů občanů na připravovanou důchodovou reformu.

První část bakalářské práce objasní podstatu sociální politiky, osvětlí historický vývoj důchodového zabezpečení na našem území, dále popíše principy a kritéria konstrukce penzijních systémů a jednotlivé systémy charakterizuje. Rovněž objasní problematiku demografického vývoje, který je jedním z důvodů samotné reformy.

V druhé části bude popsán současný důchodový systém, budou představeny návrhy důchodové reformy vytvořené jednak Bezděkovou komisí v roce 2004 a Poradním expertním sborem v roce 2010. Následně budou popsány změny a novinky přijaté prostřednictvím tzv. Malé a Velké důchodové reformy.

Ve třetí, praktické části, bude provedena analýza názorů občanů na zabezpečení ve stáří a na budoucí důchodovou reformu. Nejdříve bude uvedena metodika provádění ankety, včetně stanovení hypotéz a následně bude provedena samotná analýza získaných údajů. Závěrem praktické části bude vyhodnocení hypotéz a provedené analýzy včetně grafického zpracování.

2 Teoretická východiska

2.1 Veřejná politika versus sociální politika

Tabulka 2.1 Veřejná politika versus sociální politika

Veřejná politika	Sociální politika
p. životního prostředí	
bezpečnostní p.	
mediální p.	
hospodářská p.	
p. lidských práv a svobod	
p. zaměstnanosti	
p. bydlení	
vzdělávací p.	
p. péče o zdraví	
rodinná p.	
p. sociálního zabezpečení	
p. boje s chudobou a soc. vyloučením	

Zdroj: www.verejna-politika.cz, upraveno autorem

Čím více se jednotlivé oblasti veřejné politiky vztahují na užší skupinu obyvatel, tím více se stávají otázkou politiky sociální. Politika sociálního zabezpečení, do které řadíme i důchodový systém, je spíše záležitostí politiky sociální než veřejné. Jak M. Hill ve své učebnici sociální politiky uvádí, lze sociální politiku chápat, jako součást politiky veřejné.

2.2 Sociální politika

„Sociální politika je soustavné a cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů ve svém zájmu udržet nebo dosáhnout změny ve fungování nebo podpořit rozvoj svého či jiného sociálního systému nebo soustavy nástrojů k realizaci své či jiné sociální politiky. Výsledkem tohoto soustavného a cíleného úsilí je činnost (fungování), rozvoj (zdokonalení) či změna (transformace) systému vlastního nebo jiného nebo soustavy nástrojů. Projevuje se rozhodováním (nebo nerozhodováním) a činnostmi (či nečinnostmi) sociálních subjektů.“¹

¹ Jak tvrdí Tomeš (2010, s. 29)

2.2.1 Principy sociální politiky

Sociální politika „*musí respektovat určité základní principy, tj. myšlenkové postupy, vedoucí ideje, které jsou pro ni určující, které jsou ji vlastní a které se v ní také více či méně zřetelně promítají. Jejich optikou jsou nakonec posuzovány a hodnoceny i efekty sociální politiky.*“²

Jedná se o tyto principy:

a) Princip sociální spravedlnosti

Sociální spravedlnost je zásadní princip sociální politiky. Tento princip zahrnuje pravidla, podle kterých jsou rozdělovány a přerozdělovány příjmy a bohatství, životní příležitosti a předpoklady. Pro tento princip neexistuje jednotná definice, avšak lze rozlišit další dílčí hlediska pro posouzení sociální spravedlnosti, a to: výkon a zásluhy, soulad mezi vstupy a výstupy, rovnost, rovné příležitosti a sociální potřebnost.

b) Princip sociální solidarity

Sociální solidarita souvisí s utvářením a rozdělováním životních podmínek a prostředků jedinců a sociálních skupin v zájmu naplňování ideje sociální spravedlnosti. Solidarita, vykonávaná státem, musí být prováděna v takové míře, aby nedošlo k útlumu aktivity jedinců a jejich odpovědnosti za vlastní životní podmínky.

c) Princip ekvivalence

Ekvivalence, ač je opakem solidarity a mnohdy není ani uváděna jako princip sociální politiky, je její důležitou součástí. Existují totiž systémy konstruované na základě výše příjmu a zde je tento princip uplatňován. V dnešní sociální politice je však důležitá spolupráce solidarity a ekvivalence.

Princip ekvivalence by měl jedince podpořit k usilovné práci, podnítit jeho schopnosti a dispozice k lepšímu uplatnění na trhu práce. Za práci by pak byl jedinec odměněn, a to ekvivalentně k jeho úsilí, tzn. že by se stal soběstačným, nepotřeboval by žádnou sociální pomoc od státu, čímž by šetřil veřejné prostředky. Toto jsou pozitiva ekvivalence. Riziko pak představují nesoběstační jedinci, kteří si svou tíživou situaci ne vždy zavinili sami. Tito

² Jak tvrdí Krebs (2010, s.26)

by pak byli odkázáni na dobrovolnou solidaritu okolí či charitu, která však nedokáže plně pokrýt jejich potřeby. A proto je nutné, aby byl současně uplatňován i princip solidarity.

d) Princip subsidiarity

Tento princip vychází z předpokladu, že každý jedinec si má v první řadě pomoci sám. Člověk však nežije v izolaci a vytváří si užší či širší společenství. Pokud si nemůže pomoci sám, má se obracet na tyto společenství, např. rodinu. V případě, že i tato se dostane do problémů, volá na pomoc jiná společenství a až v poslední řadě stát.

Tento princip se však neuplatňuje ve velké míře, neboť je narušen tzv. sociálním státem, kde se uplatňuje především princip solidarity.

e) Princip participace

Participace spočívá v možnosti lidí podílet se na rozhodování o přijetí různých opatření a rozhodnutí, které bezprostředně ovlivňují jejich životy. Aby občané mohli spolurozhodovat o takových opatřeních, je třeba, aby byli dobře vzděláni a informováni, aby si uvědomovali svá práva i zodpovědnost. Proto se tento princip uplatňuje především ve vyspělých zemích.

2.2.2 Cíl a funkce sociální politiky

Obečným cílem sociální politiky je zdokonalování životních podmínek lidí a rozvoj osobnosti člověka. To zahrnuje vytvoření důstojných podmínek života, zajištění rovného přístupu ke vzdělání, zdravotní péči, pracovním příležitostem a také zajišťuje garantovaný minimální příjem, možnost získat bydlení apod.

Cíl sociální politiky je pak naplňován pomocí jejich funkcí, kterými jsou:

a) **Ochranná funkce**, která řeší již vzniklé sociální situace, tzn. sociální či ekonomické znevýhodnění jedince či skupiny ve vztahu k ostatním. Snaží se odstranit či zmírnit následky těchto sociálních situací.

b) **Rozdělovací a přerozdělovací funkce** se zabývá jednak mzdami, příjmy, důchody a jejich přerozdělením, ale také rozdělováním životních šancí a příležitostí. Význam spočívá v zajištění důstojných životních podmínek všem občanům a v zajištění rovné šance

všem. Přerozdělování se pak uskutečňuje prostřednictvím daní a transferů. Důležité je nastavit takovou míru přerozdělení, aby nedocházelo k oslabení podnětů k práci a nebo naopak k oslabení stability a rozvojové možnosti společnosti.

c) Homogenizační funkce je úzce spjata s funkcí redistribuční a jejím cílem je poskytnutí stejných šancí na vzdělání, pracovní příležitosti, péči o své zdraví apod.

d) Stimulační funkce má za cíl „*podporovat, podněcovat, vyvolávat žádoucí sociální jednání jednotlivců a sociálních skupin, jak v oblasti ekonomické, tak i mimo ni.*“³

e) Preventivní funkce slouží k zabraňování nebo alespoň částečnému potlačování příčin různých nepříznivých sociálních situací, ve kterých se člověk může ocitnout, např. alkoholismus, kriminalita, bída, nezaměstnanost, apod. Zahrnuje tedy osvětovou činnost a poradenství všeho druhu, aby se lidé mohli integrovat do společnosti.

2.3 Vývoj důchodového zabezpečení na našem území

Za první podoby sociální politiky lze považovat různé formy chudinské péče vrchnostenské, církevní nebo domovské. Péče o osoby neschopné práce totiž byla věcí soukromou či církevní. Církve poskytovaly almužnu a přístřeší. Další způsob zajištění těchto osob vycházel z profesních skupin, které byly jistým způsobem organizovány. Jednalo se především o hornická bratrstva, jejichž zaměstnanci měli na rozdíl od jiných pracovních skupin svobodnější postavení. Významné byly i středověké řemeslné cechy a jejich spolky a podpůrné pokladny, které přinesly první myšlenky solidarity a vzájemnosti.

2.3.1 Druhá polovina 18. století

V období feudalismu nebyla situace praceneschopných společností nijak řešena, pokud ovšem nedocházelo k mimořádným událostem jako koncentrace chudiny a k jejich případným sociálním bouřím. V souvislosti s průmyslovou revolucí pak docházelo k ekonomickému vývoji a spolu s ním i k vývoji v oblasti sociálního pojištění. V tomto období se projevila potřeba organizovaně a hromadně zabezpečit obyvatelstvo před sociálními situacemi, které zabraňují práci a ohrožují zdraví, tzn. stáří, invalidita či nemoc.

³ Jak tvrdí Krebs (2010, s.63)

Na konci 18. století bylo uzákoněno penzijní zaopatření pro státní zaměstnance a následně i pro jiné veřejné zaměstnance. V rakouské monarchii v letech 1771 a 1781 byly vydány tzv. penzijní normály, což byly předpisy stanovující nárok na penze pro zaměstnance, kteří se stali práce neschopnými minimálně po deseti letech uspokojivé služby, a druhý pro vdovy a sirotky po zaměstnancích, kteří tzv. věrně sloužili.

Tyto formy pomoci se však týkaly pouze malého počtu lidí a nebyly zrovna dokonalé. Nejlépe zajištěni byli státní úředníci, hodnostáři a zaměstnanci některých státních podniků.

2.3.2 Konec 19. století

Po revoluci v roce 1848 docházelo k dalším dílčím úpravám, které se týkaly převážně horníků a železničářů. Moderní formy sociálního zabezpečení se pak do českých zemí dostávaly až koncem 19. století. Přicházely sem z kapitalistických zemí, přičemž nejvýznamnějším vzorem bylo Německo. Jeho vláda v čele s kancléřem Bismarckem v roce 1883 přijala zákon, kterým bylo zavedeno obecné a povinné dělnické úrazové pojištění a pojištění nemocenské.

Vláda hraběte Taafeho po projednání německých zákonů o nemocenském pojištění podala říšské radě v Rakousku-Uhersku návrhy dvou zákonů. Prvním byl v roce 1883 zákon o úrazovém pojištění dělnickém, druhý pak v roce 1885 zákon o nemocenském pojištění. Návrhy pak byly několik let projednávány a pozměňovány, přičemž zákon o nemocenském pojištění nabyl účinnosti až v roce 1889. Toto pojištění bylo obligatorní a náležely z něho dávky léčebné a peněžité, a to bezplatné lékařské ošetření, bezplatná pomoc při porodu a nemocenské při pracovní neschopnosti.

I přes organizační roztržitost zákona a nedostatečné provádění pojištění lze tento zákon hodnotit jako významnou sociální reformu. Toto pojištění se pak rychle vžilo a dále rozvíjelo. Na počátku 20. století následovalo pouze znehodnocení měny, které mělo přizpůsobit výši nemocenské růstu mezd a cen.

2.3.3 Období 1. republiky (1918 – 1938)

Neboť v prvních letech samostatné Československé republiky bylo nemocenské pojištění rozšířeno na všechny zaměstnance pracující za mzdu, byla dávková soustava

vylepšena zákony č. 268/1919 Sb. a č. 684/1920 Sb. Mimo toto pojištění zůstali státní a veřejní zaměstnanci, kteří měli nárok na plat i v době nemoci.

Poté co byla dokončena unifikace sociálně politických norem Rakouska-Uherska v roce 1920 a jejich platnost byla uzákoněna na území Československé republiky, předložila každá parlamentní strana svůj návrh na nový zákon o sociálním pojištění. Politická rozprava však byla v roce 1921 přerušena a Ministerstvo sociální péče, na pověření poslanecké sněmovny, sestavilo odbornou komisi, která až do roku 1923 pracovala na tomto návrhu. Vznikl tak nový Zákon č. 221/1924 Sb. z. a n., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří, který představoval přelom v oblasti sociálního pojištění, neboť zavedl pojištění pro dělnické povolání.

Došlo tedy k organizačnímu sjednocení sociálního pojištění v dělnických povoláních prostřednictvím vzniku Ústřední sociální pojišťovny, která spravovala invalidní a starobní pojištění. Dále se starala o nemocenské pokladny, které díky zákonu byly přejmenovány na nemocenské pojišťovny. Ty se staraly o evidenci příjmů a výdajů z invalidního a starobního pojištění, na které vybírali současně pojistné a také pojistné na nemocenské pojištění.

Díky tomuto zákonu měl každý pojištěnec své evidenční číslo a pojišťovací průkaz. Pojistné bylo placeno podle třídy, ve které byli zařazeni podle výše mzdy. Za neplacení pojistného, či za nedodržování jiných důležitých povinností co se týče sociálního pojištění, mohli být jak zaměstnavatel, tak zaměstnanec potrestáni prostřednictvím nově vzniklého pojišťovacího soudnictví.

Systém byl založen na rovnováze mezi příjmy a výdaji. Pojistné bylo hrazeno z poloviny zaměstnavatelem a z druhé poloviny zaměstnancem. Výjimku tvořilo úrazové pojištění, které bylo hrazeno zcela zaměstnavatelem. Nárok na starobní důchod pro muže i ženy vznikl v 65 letech.

V roce 1934 vyšla novela zákona č. 221/1924 č. 112 z důvodu špatné hospodářské situace nemocenských pojišťoven. Na základě této novely se začaly uplatňovat restriktivní opatření, například nemocenské náleželo až od čtvrtého dne neschopnosti a bylo sníženo a odstupňováno podle mzdových tříd.

2.3.4 Období po 2. světové válce

Během okupace byly upravovány především mzdové třídy s cílem vyrovnat se v dávkách s růstem mezd a cen. Po válce pak tyto třídy byly znova upraveny a rozšířeny. Na konci roku 1945 byly zavedeny přídavky na děti, které se následně staly významnou sociální pomocí.

Zákonem č. 99/1948 Sb. o národním pojištění došlo ke zrušení všech předešlých zákonů v této oblasti. Podle tohoto zákona se stala dávková soustava uzavřenou, avšak měla se dále rozvíjet, zdokonalovat a rozšiřovat. V dalším vývoji se počítalo s uplatněním pojištění pro všechny občany. Mělo zahrnovat co nejvíce sociálních událostí s nejvhodnějším způsobem zabezpečení.

Zákonem č. 102/1951 Sb., o přebudování národního pojištění došlo k oddělení nemocenského pojištění od důchodového pojištění. Nemocenské pojištění bylo svěřeno do správy Revolučního odborového hnutí, přičemž jeho provádění se převedlo do závodů. Toto pojištění pak bylo upraveno zákonem č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, kde došlo k přebudování dávkové soustavy. Do dávkové soustavy byly vneseny protiflukuační a protiabsenční prvky.

V 50. letech pak došlo k ustoupení od zásady univerzality pro všechny pracovníky v důsledku potlačování soukromého sektoru. Se zavedením nemocenského pojištění se tak přestalo počítat se samostatně hospodařícími občany.

Dle již výše zmíněného zákona č. 102/1951 Sb. bylo provádění důchodového zabezpečení svěřeno Státnímu úřadu důchodového zabezpečení, to se však změnilo již v roce 1957, kdy se orgánem sociálního a tedy i důchodového zabezpečení stal Státní úřad sociálního zabezpečení.

Zákonem č. 53/1968 Sb., o změnách v organizaci a působnosti některých ústředních orgánů, vzniklo v roce 1968 Ministerstvo práce a sociálních věcí, které převzalo oblast sociálního zabezpečení. Starost o dávky důchodového zabezpečení převzala Správa důchodů v Praze, která původně představovala vnitřní organizační jednotku Státního úřadu sociálního zabezpečení.

2.3.5 Období po roce 1989

Ekonomická i společenská situace, která nastala po listopadu roku 1989, si vyžádala také změny v oblasti sociálního zabezpečení, které proběhly prostřednictvím zákona ČNR č. 210/1990 Sb., o změnách v působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení a o změně zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu.

Došlo ke vzniku České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ) v důsledku sloučení Úřadu důchodového zabezpečení v Praze, České správy nemocenského pojištění a Správy nemocenského pojištění Svazu českých a moravských výrobních družstev. ČSSZ převzala veškerou evidenci a archivy předešlých orgánů a navázala na jejich činnost. Pražská správa sociálního zabezpečení (PSSZ) pak vznikla z původní Pražské správy nemocenského pojištění a Okresní správy sociálního zabezpečení (OSSZ) vznikly z okresních správ nemocenského pojištění a spadají pod Českou správu sociálního zabezpečení.

2.4 Principy konstrukce penzijních systémů

Penzijní systémy jsou založeny na určitých principech, které jsou různě důležité, jejich význam se může v čase měnit a některé jsou si dokonce protipólem. Jeden ze základních je **princip univerzality**, který vyjadřuje povinnost pro všechny výdělečně činné osoby v I. pilíři penzijního systému (v ČR představován základním důchodovým pojištěním).

Dalším uznávaným principem je **princip solidarity**, který má za úkol určitým způsobem přerozdělovat finanční prostředky tak, aby se ta část populace, která měla v produktivním věku velmi malé příjmy, v postproduktivním věku neocitla na hranici chudoby. Naproti tomu stojí **princip ekvivalence**, kde je těsná vazba mezi odváděným pojistným v produktivním věku a vypláceným důchodem ve věku postproduktivním. Tento princip se spíše uplatňuje ve III. pilíři penzijního systému (v ČR představován penzijním připojištěním se státním příspěvkem), a to právě z důvodu jisté sociální solidarity.

Vzhledem k tomu, že odvody sociálního pojištění neslouží jen pro starobní důchody, objevuje se další princip, **princip přiměřené úrovně zabezpečení účastníků**, který zaručuje také výplatu invalidního a pozůstalostního důchodu.

V neposlední řadě je **princip právní a ekonomické garance**. Tato garance se vztahuje pouze na povinnou část systému, kdy právní garance znamená zachování nabytých nároků na pobírání důchodů až do smrti. Ekonomická garance pak znamená zachování určité úrovně důchodu po celou dobu jeho pobírání a také zajištění její minimální úrovně, která zaručí, aby se člověk nedostal pod hranici chudoby.

2.5 Kritéria konstrukce penzijních systémů

Před uvedením jednotlivých systémů je třeba zmínit kritéria, na základě kterých je možno tyto systémy konstruovat. Kritérií lze celkem rozlišit 9, a to:

- **Státní garance systému**

Říká nám, zda se k ní stát zaváže či nikoliv, ovšem pokud ano, není nikde řečeno, že je tento systém důvěryhodnější než ten, který ji nemá.

- **Princip univerzality**

Pokud je tento princip uplatněn, pak se pravidla v tomto systému vážou na všechny výdělečně činné osoby a na všechny výdělečné činnosti.

- **Zapojení občanů do systému**

Zapojení může být ze zákona povinné nebo dobrovolné.

- **Způsob financování systému**

Může být prováděno dvojím způsobem, a to:

- a) **Průběžné financování**

Platby v tomto systému probíhají průběžně, tzn. že dochází pouze k přerozdělení finančních prostředků od produktivní generace k té postproduktivní. Z toho plyne, že nevznikají žádné velké rezervy, a proto nevzniká potencionální riziko z jejich špatného spravování. Nevýhodou průběžného financování je neustálá nutnost příjmů financí do systému, a proto je tento systém velmi citlivý na demografický vývoj populace.

b) Fondové financování

Tento způsob financování je založen na dlouhodobé kumulaci finančních částek, a to až do hranice, kdy si na sebe celkový objem prostředků začne vydělávat a z generovaných přebytků jsou pak financovány dávky penze. Za tímto účelem jsou zakládány rezervní fondy. V tomto případě tedy riziko nepředstavuje demografický vývoj, ale pokles tržní ceny pod nominál portfolia rezervního fondu.

• Vztah příspěvku a dávky

Podle toho, zda je dávka ze systému určená účastníkovi, nebo příspěvek účastníka směřuje do systému pak lze rozlišit:

a) Příspěvkově definovaný systém (DC)

Zde je předem definovaná výše příspěvků, kterou musí účastníci do systému odvádět. Dávka není předem známá a její výše se odvíjí od splnění nároku na dávku a podle celkové sumy zaplacených příspěvků a samozřejmě na výši výnosů, bonifikací atd. Tento systém je pro účastníka relativně nevýhodný, neboť jsou na něho přeneseny veškerá rizika, především pak investiční riziko.

b) Dávkově definovaný systém (DB)

V tomto případě je výše dávky předem stanovena, a zástupce systému se plně zavazuje dávku ve stanovené výši po určitou dobu vyplácet. Od stanovené výše dávky se pak odvíjí výše příspěvků, které musí účastník do systému platit, což představuje podmínku pro vyplácení penze. Tento systém je pro účastníka výhodnější, neboť rizika nese systém.

• Konstrukce dávky

Lze rozlišit jednosložkovou a dvousložkovou konstrukci:

a) Jednosložková konstrukce dávky

Pokud se jedná o jednosložkovou konstrukci, dávka důchodu je stanovena v jednotné paušální výši nebo je důchod celý závislý na pojistném.

b) Dvousložková konstrukce dávky

U dvousložkové konstrukce je důchod složen z pevné částky a z částky závislé na výdělku.

- **Existence a forma solidarity**

V rámci povinného systému je vhodné uplatnit jistou míru solidarity, kdežto u doplňkového systému je žádoucí uplatnění principu ekvivalence.

- **Daňová zvýhodnění či státní dotace**

Teoreticky lze daňově zvýhodnit příspěvky zaměstnanců, na jejich účet přispívajících zaměstnavatelů a výnosy z provedených investic, případně vyplacených dávek. U doplňkového systému lze použít přímou dotaci ze státního rozpočtu.

- **Forma správy penzijního systému**

Lze rozlišit formu státní, veřejnou a soukromou.

2.6 Důchodové systémy v Evropě

Tabulka 2.1 Varianty možných uspořádání penzijních systémů

Kritérium	PAYG	NDC	Model povinného důchodového spoření	Model doplňkových důchodových systémů
Státní garance	Ano		Fakticky ano	Ne
Osobní rozsah	Všichni výdělečně činní			Individuální
Účast osob	Povinná			Dobrovolná
Financování	Průběžné		Kapitálové	
Vztah příspěvku a dávek	Dávkově definované	Příspěvkově definované		Příspěvkově i dávkově definované
Úroveň dávek	Závislá převážně na předchozím výdělku, z něj odvozených příspěvků a na době pojištění	Závislá na výši zaplacených příspěvků a průměrné době dožití	Závislá na výši zaplacených příspěvků	
Solidarita	Mezigenerační a příjmová	Mezigenerační (a zčásti příjmová)	Prakticky žádná	
Daňové zvýhodnění	Ano, možnosti individuálních daňových úlev			
Správa systému	Státní, resp. veřejná		soukromá	

Zdroj: ŠULC, Jaroslav. *Alternativy reformy penzijního systému v České republice*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s. v edici EUPRESS, 2005. 94 s. ISBN 80-86754—34-0., upraveno autorem

2.6.1 Systém tradičního veřejného sociálního pojištění

Jedná se o státní model s průběžným financováním (PAYG), který je povinný pro všechny výdělečně činné osoby. Ty mají zákonnou povinnost odvádět do systému určité množství příspěvků, jedná se tedy o dávkově definovaný systém. Na výši odváděných příspěvků se projevuje taky počet vyživovaných dětí. Na základě předchozího výdělku a na době trvání účasti v systému, pak po dosažení hranice důchodového věku vzniká nárok na zákonem definovanou dávku, jejíž výplata je garantována státem. Výše dávky podléhá principu solidarity, což znamená, že výše dávky je na úkor příjmově nadprůměrných účastníků a ve prospěch příjmově podprůměrných.

Za nedostatky fungování I. pilíře lze považovat pokles úrovně průměrného starobního důchodu k průměrné hrubé mzdě. Dále zvyšování věkové hranice pro odchod do důchodu, jejíž efekt je zatím minimální, protože starší zaměstnanci využili možnosti odchodu do předčasného důchodu, tudíž se reálný věk odchodu do důchodu v podstatě nezměnil. Největším problémem průběžného systému je demografický vývoj společnosti.

2.6.2 Model virtuálních osobních účtů

Model NDC je příspěvkově definovaný a průběžně financovaný systém s „virtuálními“ individuálními účty. *„Účty jsou virtuální, neboť jak příchozí příspěvky, tak i úrok existují pouze „v knihách“ správcovské společnosti.“*⁴ Reálné peníze pak slouží pro vyplacení dávek současných důchodců. Na účet jsou zaznamenávány příspěvky v každém účetním období. Tento příspěvek je pak navíc zhodnocován předem stanovenou mírou výnosnosti.

Objem finančních prostředků na účtu jednotlivce je ovlivněn výší příjmu a počtem let, po které jedinec do systému přispívá a dávka je tedy ekvivalentní. Dávka se vypočte z hodnoty nakumulovaného kapitálu a z doby dožití, tudíž každý může sledovat, jak vysoká by byla dávka, kdyby se rozhodl odejít do důchodu. Toto pak přispívá k aktivnímu přístupu k placení pojistného a k delšímu setrvání na pracovním trhu. Lze zde najít i princip mezigenerační solidarity, který se projevuje průběžností systému.

⁴ Jak tvrdí Schwarzová (2007, s. 28)

Výhodou systému jsou tzv. „vestavěné automatické usměrňovače“, které mají zajistit dlouhodobou finanční stabilitu. Nevýhodou pak představují náklady na správu individuálních účtů z důvodu náročnosti na vstupní data a informační systém.

2.6.3 Model povinného důchodového spoření

I v tomto systému je účast povinná pro všechny výdělečně činné osoby, které mohou předpokládat uplatnění daňových úlev. Systém je příspěvkově definovaný, tudíž výše příspěvků je dlouhodobě pevně stanovená a systém je velmi transparentní. Zavedením jednoduchého softwaru si pak účastníci mohou zjišťovat stav na svém individuálním účtu, dokonce výši penze, pokud by se rozhodli odejít do důchodu, a to pomocí vydělení celkové sumy příspěvků počtem let dožití.

Příspěvky jsou spravovány soukromými společnostmi, tj. penzijními fondy, které jsou vůči sobě v konkurenčním postavení na trhu. To je nutí jak k poskytování kvalitní služby, tak i ke snaze zajišťovat klientům přiměřeně vysokou návratnost investic. Výše výnosu je pak závislá na stabilitě ekonomiky, na pohybech kapitálového trhu a na nákladech správy celého systému.

Výhodnost systému narůstá s prodlužováním doby plateb a tudíž nárůstem celkového objemu kapitálu. Vzhledem k uplatnění principu ekvivalence je pak systém přitažlivý zejména pro osoby s vysokými příjmy, které by si tak za produktivní část života byli schopni naspořit dostatečné množství peněz, o které se tedy nemusí s nikým následně dělit a jejich výše penze by byla přiměřeně vysoká. Systém je přitažlivý i pro penzijní fondy, a to díky povinné účasti v systému, která jim tudíž zaručuje trvalý přísun finančních prostředků a tím i zisk z jejich správy.

Jako nevýhodu lze uvést nepředvídatelnost výše budoucích dávek, a to proto, že nelze znát budoucí ani investiční rizika, demografická a sociálně politická rizika. Jako další, pak přenesení systémového rizika na účastníka pojištění. Zde se jedná o rizika ekonomická, a to: investiční, inflační, provozní, nezaměstnanost a chudoba ve stáří.

Dále se jedná o rizika systémová, které představuje potlačení systémové pestrosti současného systému, který je založen na průběžně financovaném I. pilíři a fondově financovaném III. pilíři, což přináší daleko lepší rozložení rizika. Do systémového rizika

je zahrnutý i chybějící princip solidarity. Důsledky tohoto se pak přenášejí na stát, který by se musel postarat o nezajištěné důchodce, aniž by k tomu měl dostatečné finanční prostředky.

Další riziko zavedení tohoto systému spočívá v porušení mezinárodních smluv, neboť podle nich má být povinný systém spravován státem nebo faktickými plátcí do systému.

Následné riziko aplikační představuje značné transformační náklady, které by mohly vést v důsledku ke kolapsu veřejných financí.

2.6.4 Model doplňkových důchodových systémů

Doplňkový systém postrádá splnění kritéria povinné účasti a zahrnutí všech výdělečně činných osob. Proto je tento systém označován jako III. pilíř, tedy doplňkový, neboť by se mohlo stát, že lidé s nízkými příjmy by si nespořili na důchod a stát by se o ně v důchodovém věku tak jako tak postarat musel, což by bylo značně neetické vůči lidem, kteří si celý život dobrovolně spořili.

Doplňkový systém tedy pouze doplňuje systém hlavní, proto je na něj kladen požadavek stability. Tento systém by měl splňovat 3 podmínky:

a) Systém musí být **kompenzační**, což znamená, že kompenzuje systémová rizika I. pilíře, který je citlivý na změny objektivní – demografické a subjektivní – změny politického charakteru. Konstrukce systému by neměla být průběžná, ale naopak fondová, čímž je zajištěna ekvivalence.

b) Systém by měl být **přístupný všem**, čili všem příjmovým skupinám, nabídka produktů musí být tedy značně široká.

c) Systém musí být **provozně levný**, neboť veškeré náklady nakonec zaplatí účastník pojištění.

Je však jasné, že pokud má být nabídka produktů široká, systém výkonný a personál kvalifikovaný, nemůže být systém zcela levný.

Do doplňkového systému lze zařadit penzijní připojištění se státním příspěvkem a životní pojištění.

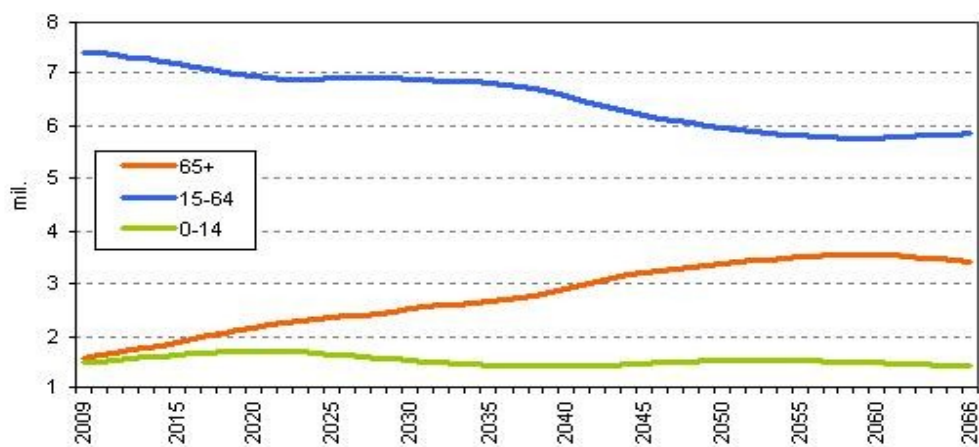
2.7 Hodnocení demografického vývoje

Z výsledků populační prognózy Českého statistického úřadu vyplývá, že dojde ke snížení celkového počtu obyvatelstva České republiky a k jeho demografickému stárnutí. Příčinou je jednak nízký počet narozených dětí a také prodlužování lidského věku.

Nízký počet narozených dětí je jednak spojen se změnou životního stylu, ale taky s rostoucími náklady na zabezpečení svých dětí. Prognózy populačního vývoje nepředpokládají překročení hranice dvou dětí narozených jedné ženě, což by alespoň zajistilo zabezpečení prosté reprodukce. Tento pokles by měl být alespoň z části vyrovnán aktivní migrační bilancí.

Prodlužování života je sice pozitivní společenskou záležitostí, avšak pro náš důchodový systém je tomu naopak. S rostoucí délkou života se totiž mění struktura obyvatelstva a lidí v produktivním věku ubývá a narůstá počet lidí v důchodu, kteří jsou finančně závislí na lidech v produktivním věku. „Podle ČSÚ budou v roce 2030 připadat na jednoho důchodce 3 lidi v produktivním věku a v roce 2050 to budou už jen pouhé dvě osoby.“⁵ A právě z tohoto důvodu je třeba přistoupit k důchodové reformě České republiky.

Obrázek 2.1 Očekávaný vývoj počtu obyvatel do roku 2066

Zdroj: Český statistický úřad

⁵ Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/>

3 Důchodová reforma v České republice

3.1 Současné pojetí důchodového systému

„Při obecném pohledu představují všechny používané systémy důchodového zabezpečení v EU i ostatních ekonomicky rozvinutých zemích určitou speciální variantu tzv. třípilířového systému.“⁶

Za první pilíř bývá označován důchodový systém garantovaný státem nebo veřejnými institucemi. *Za druhý pilíř bývá označován systém založený na zaměstnaneckých systémech částečně hrazených zaměstnavatelem (Gregorová, 1998).* Třetí pilíř pak představují soukromé aktivity občanů.

3.1.1 Organizace

V České republice jsou uplatňovány prozatím pouze 2 pilíře, a to I. a III. pilíř.

a) První pilíř představuje povinné **základní důchodové pojištění**, které spolu s nemocenským pojištěním tvoří součást sociálního zabezpečení. *„Základním hmotněprávním předpisem, který upravuje nároky na důchody ze základního důchodového pojištění, způsob stanovení výše důchodů a podmínky pro jejich výplatu, je **zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění**, ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1996.“⁷* Tato právní úprava je jednotná pro všechny skupiny pojištěnců.

Toto pojištění je dávkově definované (defined benefit) a průběžně financované (pay-as-you-go, tzv. PAYG). Financování systému je založeno na principu mezigenerační solidarity, což znamená, že dnešní dávky důchodu jsou vypláceny z příspěvků současně aktivních občanů. Proto důchody dnes aktivních občanů budou vypláceny z příspěvků generací budoucích. Díky tomuto je pak systém velmi citlivý na demografický vývoj.

Financování systému probíhá prostřednictvím odvodů na sociální pojištění, které činí 6,5 % hrazené zaměstnancem z jeho hrubé mzdy a 21,5 % hrazené zaměstnavatelem z hrubé

⁶ Jak tvrdí Brdek (2002, s. 108)

⁷ Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/>

mzdy zaměstnance. Pro OSVČ je výše stanovena na 28 % z 50 % rozdílu mezi příjmy a výdaji.

Jak bylo již výše zmíněno, systém je povinný pro všechny výdělečně činné osoby a je garantován státem. Výdaje na důchodové pojištění jsou součástí státního rozpočtu, přičemž pojistné na důchodové pojištění se vede na samostatném účtu státního rozpočtu.

b) Za třetí pilíř důchodového systému je považováno dobrovolné **penzijní připojištění se státním příspěvkem**, které je upraveno **zákonem č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem** a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením.

Tento systém je dobrovolný, fondově financovaný a podporovaný státem formou státního příspěvku a daňových úlev. Představuje formu výhodného spoření, která umožňuje člověku zajistit si objem peněžních prostředků na stáří mimo povinný systém. Tyto finanční prostředky jsou spravovány penzijními fondy, pro které zákon o penzijním připojištění vytváří právní rámec.

Penzijní připojištění vzniká na základě smlouvy mezi účastníkem, který musí dosahovat věku 18 let, a penzijním fondem. Účastník může připojištění vypovědět bez udání důvodů, kdežto fond může vypovědět smlouvu jen ze stanovených důvodů:

- účastník neplatil po dobu 6 měsíců příspěvky,
- účastník uvedl ve smlouvě nepravdivé údaje,
- účastník nesplňuje zákonem stanovené podmínky.

Připojištění se zakládá na pravidelných příspěvcích, jejich výši lze upravovat dle aktuální finanční situace účastníka, avšak musí činit minimálně 100 Kč. K těmto pak účastník dostává státní příspěvky, podíly na zisku fondu a může využít daňové zvýhodnění. Kromě vlastních příspěvků účastníka může na penzijní účet přispívat také zaměstnavatel, což je pro účastníka výhodnější než kdyby tyto finanční prostředky obdržel v rámci mzdy, neboť v tomto případě z prostředků neodvádí sociální a zdravotní pojištění a ani daň. Dále mohou přispívat tzv. třetí osoby, jejich příspěvky spolu s účastníkovým určují výši státního příspěvku.

Peníze vložené na účtu pak penzijní fond spravuje a investuje do nízkorizikových investic se stabilním výnosem, např. státní cenné papíry. 85 % ročního zisku fondu je následně rozděleno mezi účastníky připojištění. Další výhodou je uplatnění daňového zvýhodnění, kde pokud účastník na svých příspěvcích přesáhne částku 6 000 Kč, může tento daňový odpočet uplatňovat až do výše 12 000 Kč ročně.

Výše státního příspěvku je pak stanovena takto:

Tabulka 3.1 Výše měsíčního státního příspěvku na penzijní připojištění v Kč

Výše příspěvku účastníka v Kč	Výše státního příspěvku v Kč
100 až 199	50 + 40 % z částky nad 100
200 až 299	90 + 30 % z částky nad 200
300 až 399	120 + 20 % z částky nad 300
400 až 499	140 + 10 % z částky nad 400
500 a více	150

Zdroj: Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění, upraveno autorem

Z penzijního připojištění se poskytuje:

- **jednorázové vyrovnání**, které náleží účastníkovi místo penze za podmínek stanovených penzijním plánem,
- **odbytné**, které náleží účastníkům nebo pozůstalým při splnění zákonem stanovených podmínek (např. účastník zaplatil příspěvky alespoň za 12 měsíců),
- **penze**, která představuje doživotní výplatu dávky, pokud ovšem nejde o pozůstalostní penzi, u které je doba vyplácení stanovena penzijním plánem. Penze lze tedy rozlišit na starobní, invalidní, výsluhovou a pozůstalostní.

3.1.2 Druhy důchodů

Z důchodového pojištění se poskytují důchody, které lze rozdělit do dvou skupin:

- **důchody přímé**, kam patří důchody starobní a invalidní,
- **důchody odvozené**, kam spadá důchod vdovský, vdovecký a sirotčí.

Rozdíl mezi důchody přímými a odvozenými spočívá v tom, že důchody přímé jsou odvozeny z doby pojištění a výše výdělku oprávněného, kdežto odvozené důchody jsou vypočítávány z důchodu přímého, který pobíral zemřelý, nebo na který by měl nárok.

Starobní důchod

Nárok na starobní důchod vzniká v případě, že jsou splněny 2 podmínky, a to potřebná doba pojištění a důchodový věk. Obě tyto podmínky jsou přesně stanoveny v Zákoně o důchodovém pojištění.

Nárok na starobní důchod může vzniknout před dosažením důchodového věku, potom mluvíme o tzv. předčasném důchodu, a to jestliže byla splněna potřebná doba pojištění a do důchodového věku mu chybí nejvýše:

- 5 let, pokud osoba dosáhla alespoň věku 60 let a její důchodový věk činí alespoň 63 let, nebo
- 3 roky, pokud její důchodový věk je nižší než 63 let.

Invalidní důchod

Invalidní důchod je dnes považován za jednu kategorii důchodu, avšak před rokem 2010 existovaly dva samostatné důchody, a to plný invalidní důchod a částečný invalidní důchod. Dnešní invalidní důchod je pak členěn do 3 kategorií v závislosti na stupni invalidity:

- invalidita prvního stupně,
- invalidita druhého stupně,
- invalidita třetího stupně.

Pojištěnec má nárok na invalidní důchod, jestliže nedosáhl věku 65 let a stal se:

- invalidním a získal potřebnou dobu pojištění, pokud nesplnil ke dni vzniku invalidity podmínky nároku na starobní důchod, popřípadě, byl-li přiznán předčasný starobní důchod, nebo
- invalidním následkem pracovního úrazu.

Vdovský a vdovecký důchod

Vdova/vdovec má nárok na vdovský/vdovecký důchod po manželovi/manželce pokud:

- pobíral/a starobní nebo invalidní důchod, nebo
- splnil/a podmínky potřebné pro nárok na starobní nebo invalidní důchod, a to ke dni smrti, nebo
- zemřel/a následkem pracovního úrazu.

Nárok na tento důchod je stanoven po dobu jednoho roku. Po uplynutí této doby existuje nárok v případě, že pozůstalý:

- pečuje o nezaopatřené dítě, nebo
- pečuje o dítě, které je závislé na péči jiné osoby, nebo
- pečuje o svého rodiče nebo rodiče zemřelého, který s ní žije v domácnosti a je závislý na péči jiné osoby, nebo je osoba invalidní ve třetím stupni,
- nebo dosáhl alespoň věku o 4 roky nižšího, než činí důchodový věk stanovený podle Zákona o důchodovém pojištění pro muže/ženu stejného data narození nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší.

Sirotčí důchod

Na tento důchod má nárok nezaopatřené dítě, zemřel-li:

- rodič dítěte, popř. osvojitel, nebo
- osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů a to,

jestliže tato osoba byla poživatelem starobního nebo invalidního důchodu nebo ke dni smrti splnila podmínky potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod anebo zemřela následkem pracovního úrazu. Dítě má nárok na důchod po každém z rodičů (osvojitelů), popř. osobách nahrazujících péči rodičů pokud splňovali výše uvedené podmínky. Nárok na důchod nevzniká po pěstounovi nebo jeho manželovi.

3.1.3 Výplata důchodů

Každý druh důchodu se skládá ze základní výměry a procentní výměry. **Základní výměra** důchodu je pevně stanovená částka, která je stejná pro všechny druhy důchodů. „*Výše základní výměry je upravována v nařízení vlády o zvyšování důchodů a od roku 2012 vyhláškou Ministerstva práce a sociálních věcí.*“⁸ Tato výměra činí pro rok 2012 částku 2 270 Kč měsíčně. „*Procentní výměra důchodu se stanoví procentní sazbou z výpočtového základu v návaznosti na získanou dobu pojištění, jde-li o důchody přímé, nebo z procentní výměry důchodu zemřelého, jde-li o důchody odvozené.*“⁹

a) Podmínky pro získání nároku na důchod a jeho výplatu

U důchodového pojištění lze rozlišit pojem nárok na důchod a nárok na výplatu důchodu. **Nárok na důchod** vzniká dnem splnění podmínek stanovených Zákonem o důchodovém pojištění pro daný druh důchodu. U přímých důchodů je podmínek několik a nárok vzniká splněním časově poslední podmínky. **Nárok na výplatu důchodu** vzniká splněním podmínky pro nárok na důchod a současně podáním žádosti o přiznání nebo vyplácení důchodu.

⁸ Jak tvrdí Přib (2012, s. 15)

⁹ Jak tvrdí Přib (2012, s. 15)

b) Doby pojištění

Výpočet přímých důchodů závisí na dobách pojištění a na výpočtovém základě. Doby pojištění jsou základní podmínkou pro splnění nároku na důchod a také jsou důležité pro výši důchodu, neboť ten je stanoven z výpočtového základu procentní sazbou za každý celý rok doby pojištění. Je možno rozlišit dobu pojištění a náhradní dobu pojištění. Základním rozdílem mezi těmito dobami je ten, že za dobu pojištění jako takovou se pojistné platí, kdežto náhradní doba pojištění se pro účely pojištění započítává, avšak pojistné se neplatí.

V zákoně č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění v § 11 je přesně stanoveno, co se myslí **dobou pojištění**. Pro účely této práce zmíníme jen některé, a to:

- pracovní poměr podle zákoníku práce,
- služební poměr, např. příslušníci Policie České republiky, Hasičského záchranného sboru České republiky, Vězeňské služby České republiky, Celní správy České republiky, atd.,
- členský poměr k družstvu,
- činnost osob samostatně výdělečně činných; tato osoba je účastná pojištění jen jednou, tzn. i v případě, že vykonává několik činností najednou,
- výkon práce společníků a jednatelů pro s.r.o. a práce komandistů pro k.s.,
- dohoda o pracovní činnosti a dohoda o provedení práce (pokud přesáhne odměna 10 000 Kč za měsíc), atd.

V § 12 Zákona 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění je přesně vymezeno, co se považuje za **náhradní dobu pojištění**, uvedme jen některé:

- doba studia na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole, pokud toto studium probíhalo do roku 2010, po tomto roce se již studium za náhradní dobu pojištění nepovažuje,
- doba nezaměstnanosti,
- výkon vojenské a civilní služby,

- péče o osobu, která je závislá na péči jiné osoby,
- pobírání plného invalidního důchodu, od roku 2010 invalidního důchodu III. stupně,
- doba pobírání nemocenských dávek, atd.

V případě že dojde k souběhu dob pojištění, a to jak dob pojištění jako takových nebo náhradních dob pojištění, započte se ta doba, která je pro pojištěnce výhodnější.

Náhradní doby pojištění se do doby důchodového pojištění započítávají pouze v rozsahu 80 %, pokud se nejedná o dobu vojenské služby, o dobu péče o dítě do věku 4 let (před 1. lednem 2007 doba péče o dítě do 18 let, je-li dlouhodobě těžce zdravotně postižené) a o dobu péče o bezmocnou nebo závislou osobu.

c) Výpočtový základ

Přímé důchody jsou vyměřovány procentní sazbou z výpočtového základu, který je zjišťován ke dni, ke kterému se přiznává důchod. Tento výpočtový základ se vyměřuje z osobního vyměřovacího základu (OVZ). Osobní vyměřovací základ se stanoví buď jako průměr dosažených výdělků za stanovené období anebo z dřívějšího osobního vyměřovacího základu, pokud pobíral či pobírá některý z přímých důchodů.

Vyměřovací základ je tedy osobní vyměřovací základ, který nepřevyšuje tzv. první redukční hranici. Pokud je tato hranice překročena, dochází k redukci tohoto základu. Od 30. září 2011 došlo k úpravě stanovení výpočtového základu, a to pro období do roku 2014 a období od roku 2015. Období do konce roku 2014 představuje jisté přechodné období, které slouží pro přechod k cílové úpravě, tedy k úpravě platné od roku 2015.

Do konce roku 2014 budou uplatňovány tři redukční hranice a od roku 2015 pak už jen hranice dvě. Výše redukční hranice je stanovována vyhláškou Ministerstva práce a sociálních věcí. Výše redukčních hranic jsou pak navázány na průměrnou mzdu (v roce 2012 činí 25 137 Kč), ze které jsou stanovovány příslušnou procentní částkou.

Tabulka 3.2 Stanovení redukčních hranic v roce 2012

Redukční hranice	% průměrné mzdy	Částka v Kč
První redukční hranice	44	11 061
Druhá redukční hranice	116	29 159
Třetí redukční hranice	400	100 548

Zdroj: Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, upraveno autorem

Tabulka 3.3 Stanovení výpočtového základu v roce 2012

Rozsah redukční hranice v Kč	% přesahující danou redukční hranici
< 11 061	100
11 061 < 29 159	28
29 159 < 100 548	16
> 100 548	8

Zdroj: Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, upraveno autorem

d) Výpočet důchodu

První kroky spočívají ve zjištění správného důchodového věku a dne, kdy má dojít k přiznání důchodu. Následně se zjišťuje doba pojištění. Je třeba nezapomenout rozlišit dobu pojištění získanou do vzniku nároku na důchod a dobu pojištění získanou po tomto dni, neboť do doby pojištění po dni vzniku nároku se již náhradní doby pojištění nezapočítávají.

Následně je třeba určit rozhodné období, výši výdělku za toto období a počet vyloučených dob, které do tohoto období spadají. Dále následuje indexace ročních výdělků, která slouží ke zjištění jednotlivých ročních vyměřovacích základů. Následuje jejich součet a také součet vyloučených dob. Následuje výpočet osobního vyměřovacího základu a po jeho redukcí zjištění výpočtového základu.

Nakonec se důchod vypočte jako součin výpočtového základu a příslušného procenta, jehož výše je stanovena na základě získané doby pojištění. Zvláštním způsobem je pak zohledňována doba po vzniku nároku na důchod a taky doba chybějící do důchodového věku, pokud se jedná o přiznání předčasného důchodu.

Výše procentní výměry obecného starobního důchodu činí za každý celý rok (365 dní) doby pojištění získané do vzniku nároku na důchod **1,5 %** výpočtového základu. Po vzniku nároku se bude procentní výměra zvyšovat v případě výkonu výdělečné činnosti, a to na **1,5 %** výpočtového základu za každých ukončených 90 kalendářních dní, pokud nepobíral starobní důchod nebo invalidní důchod třetího stupně.

Od roku 2010 platí, že pokud pojištěnec po vzniku nároku na důchod dále vykonával výdělečnou činnost a přitom pobíral polovinu důchodu, zvyšuje se procentní výměra o **1,5 %** výpočtového základu za každých 180 kalendářních dnů. V případě, že důchod pobíral v plné výši a zároveň vykonával výdělečnou činnost, jeho procentní výměra se zvyšuje o **0,4 %** výpočtového základu za každých 360 kalendářních dní.

Po vzniku nároku na důchod je tedy možné zároveň s výkonem výdělečné činnosti důchod nepobírat vůbec, pobírat jeho polovinu, a nebo ho pobírat v plné výši a v závislosti na výši důchodu si tak dále zvyšovat svou procentní výměru.

Výpočet výše starobního důchodu

$$S = ZV + \left(\frac{CDP \cdot 1,5}{100} \cdot VZ \right) + \left(\frac{DDP \cdot 1,5 \text{ nebo } 0,4^*}{100} \cdot VZ \right) \quad (3.1)^{10}$$

ZV = základní výměra (od 1. ledna 2012 činí 2 270 Kč měsíčně)

CDP = celková doba pojištění od ukončení povinné školní docházky do vzniku nároku na starobní důchod v celých kalendářních rocích (stanovené náhradní doby se započítávají v rozsahu 80 %)

DDP = počet časových úseků dodatečné doby pojištění v rozsahu 90, 180, nebo 360 kalendářních dnů výdělečné činnosti konané po vzniku nároku na starobní důchod

VZ = výpočtový základ

* = sazba 1,5 nebo 0,4 závisí na časovém úseku další výdělečné činnosti

¹⁰ PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik*. 13. vyd. Praha: Grada publishing, 2012. 144 s. ISBN 978-80-247-4090-4.

V případě **předčasného důchodu** se celková procentní výměra sníží za každých započatých 90 kalendářních dní ode dne přiznání předčasného důchodu do dne dosažení důchodového věku. V roce 2011 se procentní výměra snižuje, a to:

- o 0,9 % výpočtového základu za prvních 720 kalendářních dnů,
- o 1,5 % výpočtového základu od 721. kalendářního dne.

V roce 2012 došlo k přidání dalšího pásma. Opět dochází ke snížení za každých započatých 90 dní, a to:

- 0,9 % výpočtového základu za 360 kalendářních dní,
- 1,2 % výpočtového základu od 361. kalendářního dne,
- 1,5 % výpočtového základu od 721. kalendářního dne.

3.2 Návrhy odborných komisí

3.2.1 Bezděkova komise

Prostřednictvím vlády České republiky na podzim roku 2004 vznikl Výkonný tým, známý jako Bezděkova komise, který měl za cíl připravit odborné materiály zabývající se důchodovým systémem, a to na základě návrhů jednotlivých politických stran zastoupených v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. Tento tým se skládal z šesti členů v čele s Vladimírem Bezděkem.

Časové období na tyto práce představovalo 9 měsíců s konečným datem 30. 6. 2005. Již na jaře roku 2004 byl vytvořen Tým expertů, skládající se z delegátů politických stran, který se danou problematikou zabýval. Zároveň každá politická strana jmenovala jednoho či dva zástupce do pracovní skupiny, která spolupracovala s Výkonným týmem.

V první fázi činností došlo k dohodě na vstupních předpokladech, čili na demografické prognóze a dlouhodobém makroekonomickém scénáři. Tím byly zajištěny rovné podmínky pro jednotlivé návrhy politických stran.

V následující fázi došlo ke stanovení kritérií, podle nichž se budou jednotlivé návrhy hodnotit. Stejná pozornost bude věnována jak finanční a sociální udržitelnosti, tak dopadům na účastníky v důchodovém systému. V této fázi došlo zároveň k dohodě mezi Výkonným týmem a Týmem expertů, že se bude modelovat pouze povinná část důchodového systému, čili I. pilíř.

Následně došlo k faktickému modelování a analýze současného důchodového systému. Poté k analýze jednotlivých variant politických stran, které měly možnost v průběhu své návrhy upravovat.

Výsledky analýz

Výsledky, postřehy a komentáře byly zveřejněny v Závěrečné zprávě, která představuje apolitický materiál poskytující pohled Výkonného týmu na problematiku důchodové reformy v České republice.

Na základě provedených analýz došlo k potvrzení výsledků již dříve provedených výzkumů, že současný systém je dlouhodobě finančně neudržitelný a v dlouhodobém horizontu generuje roční deficit 4-5 % HDP. Důchodový systém by měl být proto dlouhodobě udržitelný, a zároveň by neměl přesouvat své problémy do jiných segmentů veřejných financí, kterých je součástí. To by mohlo nastat v případě, že by systém nezajistil alespoň důchody na úrovni, která zajistí základní životní potřeby.

Důležitá je také provázanost mezi důchodovým systémem a trhem práce, který v současné době nemotivuje občany v důchodovém věku na něm setrvávat, a to především kvůli vysokému zdanění práce, a i díky vysokým odvodům na sociální zabezpečení. Systém by měl osoby v důchodovém věku podporovat v pracovní činnosti, protože dochází ke zlepšování příjmové situace jedinců a tím se současně zvyšuje velikost jejich budoucího důchodu. Současně dochází k lepšímu makroekonomickému vývoji (vyšší zaměstnanost a vytvořený HDP). Pracovní trh musí být uzpůsoben tak aby, zajišťoval dostatek pracovních příležitostí pro tyto osoby. V důsledku setrvání osob v důchodovém věku na trhu práce dochází ke zlepšení poměru mezi pracujícími a důchodci.

Současný systém zajišťuje silnou příjmovou redistribuci, která je nevýhodná obzvláště pro lidi s vysokými příjmy, kde při přechodu do důchodu dochází k razantnímu poklesu

životního standardu. Na druhou stranu je tímto zabráněno propadu osob v důchodovém věku pod hranici chudoby. Z výsledků analýz rovněž vyplývá, že na případné posílení zásluhovosti v rámci systémů není dostatečný prostor, a to hlavně z důvodů růstu výdajové strany systému.

Vzhledem k prognózám rostoucí doby dožití je podmínkou každé reformy růst věkové hranice pro odchod do důchodu, který bude postupný, ale permanentní. Růst věkové hranice zároveň pomáhá naplnit cíl finanční a sociální udržitelnosti důchodového systému.

Jednou z možností jak zmírnit deficit důchodového systému je zvyšovat příjmovou stranu. To však není vhodným řešením, neboť by došlo k dalšímu zatížení pracujících obyvatel, případně k zatížení jiné části finančního sektoru. Lepším řešením je tedy snižovat výdajovou stranu, a to např. prostřednictvím nižší valorizace důchodů.

Důchodový systém nesmí také zapomínat na nestarobní důchody, kdy největší procento představuje důchod invalidní. Nesmí totiž dojít k velkým rozdílům mezi těmito důchody, a to z důvodu jejich zneužívání. Při vysokém invalidním důchodu by mohlo dojít ke zvýšené poptávce po těchto důchodech. Naopak při nízké hodnotě invalidního důchodu by mohlo dojít k situaci, kdy by osoby byly odkázány na sociální dávky a tak by došlo k zatížení jiné části státního rozpočtu, nežli důchodového systému.

Důležitým poznatkem je také to, že všechny navrhované varianty reformy předpokládají nadále jako dominantní část povinného důchodového systému průběžně financovaný státní důchodový pilíř.

Názor Výkonného týmu

Dle Výkonného týmu by mělo dojít ke zvyšování věkové hranice pro odchod do důchodu, zároveň ke zvyšování motivace pro setrvání osob na trhu práce i po dosažení důchodového věku.

Další doporučení spočívá ve snížení příjmové solidarity ve státním pilíři. Důležitá je taktéž zdrženlivost v oblasti valorizace důchodů. Pozornost musí být věnována taktéž nestarobním důchodům, především invalidnímu důchodu.

Zvyšování příjmů se nepovažuje za řešení přispívající k dlouhodobé udržitelnosti důchodového systému. Je doporučováno zavést fondový příspěvkově definovaný systém, který by snížil mezigenerační nespravedlnost v systému a zároveň by pomohl při financování důchodových závazků.

Je nutné zajistit dostatečné množství informací pro občany k zajištění jejich informovanosti a tak zajistit jejich lepší rozhodování a dlouhodobou životní úroveň.

3.2.2 Poradní expertní sbor

V lednu roku 2010 byl ministrem financí a ministrem práce a sociálních věcí založen Poradní expertní sbor (PES), jehož vedením byl pověřen Vladimír Bezděk. Cílem bylo aktualizovat projekci státního důchodového systému a doporučit změny v důchodovém systému. Na tuto činnost byl vymezen časový rámec, výsledky měly být zveřejněny počátkem června 2010 v Závěrečné zprávě.

Od výsledků Závěrečné zprávy Výkonného týmu z roku 2005 se v podstatě důchodový systém nezměnil. Systém je dlouhodobě finančně neudržitelný, příliš solidární, nadále se prodlužuje délka života a poměr mezi pracujícími a důchodci se stále zhoršuje.

„Cílem důchodové reformy je dosáhnout sociálně přiměřených a dlouhodobě finančně udržitelných důchodů prostřednictvím respektování principů

- 1. Diverzifikace důchodového systému.*
- 2. Fiskální udržitelnosti důchodového systému.*
- 3. Rozložení mezigeneračního břemene.*
- 4. Zvýšení ekvivalence důchodového systému.“¹¹*

V oblasti úprav PAYG došlo k jednomyslné shodě na konkrétních krocích. V oblasti spořicího pilíře sice došlo ke shodě, že je nutné tento pilíř vytvořit, a to především pro dosažení větší diverzifikace a pro zvýšení ekvivalence systému, avšak k jednotnému návrhu nedošlo, proto vznikla Většinová a Menšinová varianta. Musí se taktéž reformovat oblast

¹¹ Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/>

penzijního připojištění, neboť v současné době nepředstavuje významný zdroj důchodových příjmů.

Doporučení důchodové reformy PES v oblasti PAYG

- Pokračovat v postupném zvyšování důchodového věku stávajícím tempem,
- možnost zavedení zaměstnavatelských penzijních plánů pro riziková zaměstnání v doplňkových důchodových systémech, které by hradili zaměstnavatelé popř. zaměstnanci,
- zrušení možnosti vlády stanovovat vyšší procento valorizace a postupný přechod na cenovou valorizaci,
- zrušení doživotní výplaty vdovských/vdoveckých důchodů,
- zavedení mechanismu sdílení vyměřovacích základů mezi manželi, který zajistí rozdělení příjmu obou manželů pro účely stanovení jejich důchodových nároků,
- zavedení konceptu fiktivního příjmu ve výši 40 až 80 % průměrné mzdy pro hodnocení náhradních dob pojištění,
- snížení pojistné sazby z 28 % na 23 %, což by bylo kompenzováno sjednocením sazeb DPH na úrovni 19 %,
- snížení stropu pojistného na úroveň trojnásobku průměrné mzdy,
- většinově podporuje plán na sjednocení výběru pojistného a daní,
- pokračovat v postupném prodlužování rozhodného období v PAYG až k hodnocení celoživotního příjmu pojištěnce,
- pravidelně provádět aktualizaci definice invalidity,
- řešit otázku neomezeného souběhu důchodu a pracovního příjmu nepřímo prostřednictvím daňové soustavy,
- zvýšit celkovou podporu státu rodinám s dětmi v oblastí daní.

Doporučení důchodové reformy PES v oblasti individuálního fondového pilíře

Při rozhodování o tomto pilíři nedošlo k jednomyslné shodě, proto byly navrženy dvě varianty.

- **Varianta I (většinová)**

U této varianty dojde k rozdělení PAYG na dva samostatné pilíře:

I. pilíř bude představovat PAYG podle výše uvedených návrhů, bude do něho odváděno 20 p.b. z 23% sazby pojistného.

II. pilíř bude představovat nový fondový pilíř, do kterého budou odváděny zbylé 3 p.b. z 23% sazby pojistného.

Účast v obou pilířích bude povinná pro všechny osoby mladší 40 let, důchod v prvním pilíři se bude úměrně krátit. Osoby starší 40 let v době začátku reformy zůstávají plně v PAYG.

Výběrem pojistného a provozní správou II. pilíře se bude zabývat ČSSZ. Investiční správu II. pilíře budou provádět reformované penzijní fondy, investiční společnosti nebo asset manažeři. V případě výhradního přání účastníka se budou prostředky uložené v II. pilíři investovat pouze do českých státních dluhopisů.

Prostředky z II. pilíře se budou povinně vyplácet pouze formou doživotní anuity a v případě úmrtí účastníka před vznikem nároku na tuto anuitu dojde k převedení naspořené částky na penzijní účet oprávněné osoby.

III. pilíř bude tvořit jak životní pojištění, tak reformované dobrovolné penzijní připojištění.

- **Varianta II (menšinová)**

I. pilíř bude dle výše uvedených návrhů tvořit PAYG se sazbou 23% pojistného.

II. pilíř bude spravován reformovanými penzijními fondy. Státní podpora bude ve výši 3 p.b., pokud bude pojištěnec odvádět minimálně tutéž částku, což je povinné pro účast v pilíři. Strop na tuto podporu je stejný jako v PAYG pilíři. Vstup do tohoto pilíře

bude dobrovolný, ale jakmile do něj pojištěný jednou vstoupí, je účast a placení pojistného povinné.

Investiční správu budou zajišťovat penzijní fondy, které budou klientům nabízet různé investiční strategie. Naspořené prostředky budou povinně vypláceny formou doživotní anuity. V případě úmrtí pojištěnce před nárokem na anuitu budou naspořené prostředky vypláceny oprávněné osobě, či propadnou do dědického řízení.

3.3 Navrhovaný systém reformy

3.3.1 Malá důchodová reforma

Malá důchodová reforma, jak jí někteří nazývají, představuje novelu zákona o důchodovém pojištění č. 220/2011, která vešla v platnost 22. července 2011.

K tomuto datu byla definována průměrná mzda pro účely zákona o důchodovém pojištění, a to jako součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o 2 roky předchází kalendářnímu roku, pro který se průměrná mzda počítá, a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu. Tato částka se zaokrouhluje nahoru a nesmí být nižší než průměrná mzda v bezprostředně předcházejícím roce.

Dále došlo ke změně u valorizace důchodů. Zvyšování důchodů bude odpovídat výši inflace a jedné třetině růstu reálných mezd. Tento systém bude nyní ukotven v zákoně jako automatický mechanismus, což zabrání vládě jakkoli do tohoto systému zasahovat.

K 30. 9. 2011 došlo ke změně způsobu stanovení výpočtového základu. Určení výše redukčních hranic pro zjištění výpočtového základu bylo zakotveno v zákoně, a to ve vazbě na průměrnou mzdu. První redukční hranice činí 44 % průměrné mzdy a u druhé redukční hranice došlo k posunutí na 4násobek průměrné měsíční mzdy. Tyto redukční hranice začnou platit po roce 2014.

Období od 30. září 2011 do 31. prosince 2014 je považována za tzv. přechodné období, ve kterém jsou 3 redukční hranice. První redukční hranice činí 44 % průměrné mzdy, druhá

redukční hranice činí 116 % průměrné mzdy a třetí redukční hranice činí 400 % průměrné mzdy.

Tabulka 3.4 Výpočtový základ v tzv. přechodném období

Rozsah redukční hranice (RH)	% OVZ přesahující redukční hranici v daném roce			
	30.9.2011 – 31.12.2011	2012	2013	2014
< I. RH	100	100	100	100
I. RH < II. RH	29	28	27	26
II. RH < III. RH	13	16	19	22
> III. RH	10	8	6	3

Zdroj: Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, upraveno autorem

Po roce 2014 se výpočtový základ stanoví z OVZ tak, že do I. RH se započte 100 %, z částky nad I. RH do II. RH se započte 26 % a k částce nad II. RH se nebude přihlížet.

Dále dochází k prodloužení rozhodného období, a to až na celoživotní, počínající 19. rokem. Jako doposud se nebude přihlížet k příjmům před rokem 1986 a v případě, že by rozhodné období zahrnovalo i dobu soustavné přípravy na budoucí povolání, bude tato doba považována za vyloučenou, a to proto, aby nedošlo k rozmělnění skutečně dosažených příjmů v rozhodném období.

Dochází ke zvyšování důchodového věku i po dosažení věku 65 let. Pokud se občan narodil v období mezi lety 1936 až 1977 stanoví se důchodový věk podle přílohy zákona o důchodovém pojištění. (viz Příloha č. 1). Pokud se občan narodil po roce 1977, vypočte se jeho důchodový věk tak, že se k věku 67 let přičte takový počet kalendářních měsíců, který odpovídá dvojnásobku rozdílu mezi jeho rokem narození a rokem 1977. Současně dochází ke zrychlení tempa zvyšování důchodového věku pro ženy tak, aby se co nejrychleji přiblížilo věkové hranici stanovené pro muže.

Další změna spočívá v možnosti poživitele invalidního důchodu opakovaně podat žádost o starobní důchod, i přesto, že mu byla dřívější žádost zamítnuta z důvodu vyššího invalidního důchodu. Tato žádost bude posouzena podle nových skutečností.

Od 1. 1. 2012 pak dochází k dalším změnám. Jednou z nich je nový způsob stanovení základní výměry, která se nyní určuje jako procentní částka z průměrné mzdy. Tato částka se zaokrouhluje na celé desetikoruny nahoru.

Dále dochází k přidání jednoho pásma při redukci předčasného starobního důchodu, jak již bylo uvedeno výše v kapitole 3.1.3 bodu d).

Novela také ruší odbytné, na které měla vdova nebo vdovec nárok při vzniku nového manželství a lhůta pro obnovu nároku na vdovský/vdovecký důchod se zkracuje z 5 na 2 roky.

3.3.2 Velká důchodová reforma

Podstatou tzv. Velké důchodové reformy je především vznik II. pilíře a transformace III. pilíře. Ke schválení hlavních principů reformy došlo již 6. dubna 2011 na jednání vlády. Ty vychází především z analytických prací PES a NERV, přičemž došlo k několika modifikacím ve finálním návrhu. Vláda uložila ministru financí a ministru práce a sociálních věcí, aby vytvořili paragrafové znění. Dne 28. prosince 2011 tak vešly v platnost zákony č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření a zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření.

Těmito kroky dojde ke vzniku třípilířového důchodového systému, který zahájí svou činnost dne 1. ledna 2013.

Charakteristika II. pilíře

II. pilíř důchodového systému představuje **důchodové spoření**. Vstup do tohoto pilíře bude zcela dobrovolný, avšak jakmile do něho pojištěnec jednou vstoupí je jeho rozhodnutí nevratné. Lidé ve věku 18 let až 35 let mají na vstup čas nejpozději do konce kalendářního roku, ve kterém dosáhli 35 let. Lidé starší 35 let při spuštění reformy budou mít na rozhodnutí o vstupu do II. pilíře 6 měsíců, tzn. do 1. července 2013. Pokud tato osoba nebyla v době spuštění reformy poplatníkem pojistného na důchodové spoření, má na své rozhodnutí rovněž 6 měsíců, a to ode dne, ve kterém se stala poplatníkem pojistného na důchodové pojištění. Po uplynutí této lhůty nebude mít člověk možnost své rozhodnutí změnit.

Občané účastní II. pilíře si budou spořit tak, že dojde k vyvedení (tzv. opt-outu) 3 p.b. z 28 % sociálního pojištění (I. pilíř) na soukromé individuální účty. Podmínkou je, aby si účastník odváděl další 2 p.b. z vlastních prostředků, které se budou počítat z vyměřovacího základu na sociální pojištění. To znamená, že se sazba pojistného placeného zaměstnancem zvýší z 6,5 % o 2 p.b. Výše odvodu do II. pilíře tedy bude 5 % a do I. pilíře 25 %. Celková výše odvodů pro účastníky II. pilíře bude činit 30 %. U OSVČ dojde rovněž ke zvýšení pojistné sazby a následnému odvodu do II. pilíře.

V rámci posílení mezigenerační solidarity bude umožněno vyvést 1 % vyměřovacího základu dětem vůči svým rodičům, kteří jsou poživateli starobního důchodu, čímž zvýší jejich příjmy. Tato možnost by měla sloužit také jako motivační prostředek pro rodiče při výchově svých dětí. Každý člověk si bude moci při podání daňového přiznání či žádosti o zúčtování daně z příjmů zaměstnavatelem požádat o převedení částky ve výši 1 % z vyměřovacího základu na účet svých rodičů. Tento bonus se nijak nedotkne mzdy ani důchodového spoření poplatníka, neboť tato částka bude hrazena ze státního rozpočtu.

Správci finančních prostředků budou penzijní společnosti. Ty budou tvořit především stávající transformované penzijní fondy nebo nové subjekty, které splní zákonem stanovené požadavky. Pro poskytování důchodového spoření budou muset tyto společnosti získat zvláštní licenci. Na penzijní společnosti budou samozřejmě kladeny přísné požadavky, aby byla zajištěna stabilita systému, např. výše počátečního kapitálu musí činit minimálně 300 mil. Kč. Jednou z důležitých změn je oddělení majetku správců od majetku samotných účastníků.

V případě vstupu do II. pilíře bude účastník dostávat svůj důchod ze dvou na sobě nezávislých zdrojů. Výplatu dávek z I. pilíře bude standardně poskytovat ČSSZ. Výplatu z II. pilíře bude provádět klientem vybraná životní pojišťovna.

Důchod z I. pilíře se bude nadále skládat ze základní a procentní výměry. Základní výměra bude nadále vyplácena v plné výši, bez ohledu na účast či neúčast v II. pilíři. V případě účasti ve II. pilíři se bude procentní výměra krátit dle délky účasti v II. pilíři, tedy dle délky nižšího odvodu pojistného do I. pilíře.

Z II. pilíře budou vypláceny dávky v podobě anuity, existují 4 podoby:

- Doživotní starobní důchod. Ten bude vyplácen do doby úmrtí účastníka.
- Doživotní starobní důchod se sjednanou výplatou pozůstalostního důchodu po dobu 3 let ode dne úmrtí účastníka. V tomto případě je důchod o něco menší, ale tímto rozhodnutím účastník zajistí na 3 roky od své smrti výplatu stejné výše důchodu jednomu ze svých blízkých.
- Starobní důchod sjednaný na 20 let. Zde je zaručena výplata veškerých naspořených prostředků. Po jejich vyčerpání je však účastník odkázán pouze na státní důchod. V případě úmrtí během těchto 20 let výplata stále trvá a je postoupena dědickému řízení.
- Sirotčí důchod po dobu 5 let.

Úspory účastníka jsou jeho vlastnictvím. V případě jeho úmrtí se tyto prostředky stávají předmětem dědictví, a to buď ve formě nároků z II. pilíře, nebo pokud to není možné, stávají se předmětem dědictví přímo finanční prostředky, ze kterých pozůstalí získají částku odpovídající dodatečnému pojistnému, zbytek propadne státu.

Každá penzijní společnost bude povinně nabízet 4 fondy, které se budou lišit investičními limity a strukturou spravovaného portfolia, dle kterého se odvíjí výhodnost a riziko investice. Účastník bude moci mezi jednotlivými fondy v průběhu spoření přecházet dle vlastního uvážení. Lze tedy uvést:

- **Důchodový fond státních dluhopisů** (všeobecný). Tento fond investuje do:
 - a) dluhopisů České republiky,
 - b) dluhopisů či obdobných cenných papírů členských států EU či členských států OECD splňující určitá kvalitativní kritéria (rating),
 - c) dluhopisů či obdobných cenných papírů Evropského fondu finanční stability, Evropské centrální banky, Evropské investiční banky, Světové banky či Mezinárodního měnového fondu,
 - d) nástrojů peněžního trhu České republiky,

- e) vkladů, se kterými je možno volně nakládat u regulované banky.

Fond investuje alespoň 90 % hodnoty svého majetku do investičních nástrojů v bodech a) až d), přičemž do nástrojů v bodech b) a c) může maximálně investovat 30 % hodnoty majetku. Majetek v tomto fondu musí být plně zajištěn proti měnovému riziku.

- **Konzervativní důchodový fond.** Tento fond investuje pouze do:
 - a) dluhopisů či obdobných cenných papírů členských států EU nebo členských států OECD, které splňují určitá kvalitativní kritéria (rating),
 - b) nástrojů peněžního trhu členského státu EU nebo členského státu OECD (opět musí splňovat ratingová kritéria),
 - c) dluhopisů, obdobných cenných papírů či nástrojů peněžního trhu Evropského fondu finanční stability, Evropské centrální banky, Evropské investiční banky, Světové banky, Mezinárodního měnového fondu,
 - d) cenných papírů vydávaných podílovým fondem, pokud splňuje zákonem stanovené podmínky,
 - e) dluhopisů nebo obdobných cenných papírů a nástrojů peněžního trhu jiných než výše zmíněných, přičemž oboje musí splňovat zákonem stanovená ratingová kritéria.

Tento fond investuje maximálně 30 % hodnoty majetku do prostředků uvedených v písmenech d) a e). Majetek fondu musí být plně zajištěn proti měnovému riziku.

- **Vyvážený důchodový fond,** který investuje do:
 - a) investičních nástrojů a vkladů, do kterých může investovat konzervativní fond, dle zákonem stanovených ratingových kritérií,
 - b) akcií nebo obdobných cenných papírů přijatých k obchodování na evropském regulovaném trhu,

- c) cenných papírů vydaných standardním fondem nebo zahraničním standardním fondem, které jsou veřejně nabízeny v České republice podle zákona o kolektivním investování.

Fond investuje maximálně 40 % hodnoty svého majetku do prostředků v bodě b) a c). V tomto fondu může tvořit majetek, který není zajištěn proti měnovému riziku nejvýše 25 % celkové hodnoty majetku.

- **Dynamický důchodový fond**, který investuje do:

- a) investičních nástrojů a vkladů, do kterých může investovat vyvážený důchodový fond, přičemž splňuje ratingová kritéria dané zákonem,
- b) cenných papírů vydávaných standardními fondy a zahraničními fondy kolektivního investování, podléhající dohledu členského státu EU, které jsou veřejně nabízeny v České republice.

Tento fond investuje maximálně 80 % hodnoty svého majetku do akcií nebo obdobných cenných papírů nebo cenných papírů vydávaných fondy či zahraničními fondy kolektivního investování. Hodnotu majetku v tomto fondu může tvořit z 50 % majetek nezajištěný proti měnovému riziku.

Se spuštěním II. pilíře vzniknou tzv. transformační náklady, které jsou způsobeny výpadkem příjmů do I. pilíře a jejich přesunem do II. pilíře. Tyto náklady jsou pouze dočasné, následně budou kompenzovány krácením důchodů příjemců důchodů z II. pilíře. K jejich pokrytí budou sloužit zejména zdroje plynoucí ze sjednocených sazeb daně z přidané hodnoty. Negativní dopad sjednocení sazeb DPH bude kompenzován jednak zvýšením důchodů či životního minima, tak opatřeními jako zvýšení slevy na dani na dítě.

Náklady, které budou vznikat v průběhu fungování II. pilíře, jako veškeré provozní náklady i marketingové náklady, ponese správce pilíře, čímž nedojde k zatížení prostředků účastníků. Jediný náklad, který bude zatěžovat účastníky, bude přesně regulovaná úplata

za obhospodařování majetku a odměna za zhodnocení majetku. Dalším nákladem, který ponese účastník, mohou být různé poplatky vztahující se k mimořádným úkonům.

Základní úplata za obhospodařování majetku, která se počítá z objemu majetku fondu, bude omezena maximálně na 0,3 až 0,6 % z majetku, a to dle typu fondu, přičemž nejnížší bude u fondu státních dluhopisů a nejvyšší u dynamického fondu.

Odměna za zhodnocení bude činit 10 % z dosaženého zhodnocení majetku, přičemž u fondu státních dluhopisů odměna povolena nebude. V případě, že dojde k poklesu hodnoty majetku a jejímu následnému růstu, bude odměna počítána až z hodnoty, která převyší původní výši hodnoty majetku. Toto opatření se nazývá high water mark.

Charakteristika III. pilíře

Dle zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření dojde k uzavření současného penzijní připojištění a vznikne nový produkt, který se bude jmenovat **doplňkové penzijní spoření**. To znamená, že již nebudou moci být uzavírány nové smlouvy na toto připojištění, ale účastníci budou mít možnost setrvat v tzv. transformovaném fondu nebo přejít do nového doplňkového penzijního spoření. Smlouvu o doplňkovém penzijním spoření bude možno uzavřít nejdříve 1. ledna 2013.

Na základě transformace dojde k oddělení majetku současných účastníků penzijního připojištění od majetku správce (akcionářů). Výsledkem transformace bude vznik tzv. transformovaného fondu, ve kterém bude majetek účastníků a nově vzniklá penzijní společnost, ve které bude majetek správce. Toto opatření zabrání, aby byly vysoké náklady správce hrazeny z prostředků účastníků.

Současní účastníci penzijního připojištění nebudou povinni do doplňkového penzijního spoření přecházet. Budou automaticky převedeni do transformovaného fondu, kde budou jejich prostředky obhospodařovány penzijní společností a budou jim zachovány všechny stávající nároky, především garance nezáporného výnosu.

Noví účastníci či současní účastníci, v případě zájmu, budou své prostředky vkládat do nových tzv. účastnických fondů, které budou rovněž obhospodařovat penzijní společnosti. V těchto fondech budou volnější pravidla pro investování, čímž bude zajištěna

pravděpodobnost většího zhodnocení prostředků, na rozdíl od současného penzijního připojištění, jehož prostředky jsou investovány pouze do bezpečných aktiv, jako např. státní dluhopisy.

Stávajícím i novým účastníkům spoření bude zachován státní příspěvek, ale změní se jeho dosavadní parametry. Minimální úložka bude muset činit 300 Kč (oproti současným 100 Kč), aby byl státní příspěvek vyplacen, zároveň se však zvýší maximální výše příspěvku, který bude moci účastník získat od státu, a to na 230 Kč. Toto opatření má za cíl zvýšit motivaci účastníků více si přispívat, aby mohlo dojít k dostatečné akumulaci finančních příspěvků a tudíž k vytvoření doplňkového příjmu ve stáří. Nadále bude možné, aby účastníkovi přispíval jeho zaměstnavatel.

Tabulka 3. 5 Srovnání státních příspěvků na vklad účastníka

Vklad účastníka (v Kč)	Státní příspěvek (v Kč)	Státní příspěvek od roku 2013 (v Kč)
100	50	0
200	90	0
300	120	90
400	140	110
500	150	130
600	150	150
700	150	170
800	150	190
900	150	210
1 000 a vyšší	150	230

Zdroj: www.investia.cz

Stejně jako státní příspěvek bude zachována i daňová podpora, která se bude od roku 2013 vztahovat na měsíční úložky účastníka v rozmezí 1 000 až 1 500 Kč, oproti současným 500 až 1 000 Kč.

Účastník nového doplňkového penzijního spoření bude mít na výběr z různých strategií spoření, čím se rozumí rozložení prostředků účastníka v účastnických fondech. Bude si moci zvolit tu, která mu nejvíce vyhovuje a přinese mu nejvyšší zhodnocení. Tyto strategie by měli dlouhodobě překonat výnosy na transformovaných fondech, kde se pohybují těsně nad úrovní inflace. Tyto výnosy jsou však bez garance vrácení investovaných prostředků.

I z nového doplňkového penzijního spoření bude možnost výplaty několika typů dávek.

- a) starobní penze na určenou dobu,
- b) invalidní penze na určenou dobu,
- c) jednorázové vyrovnání,
- d) odbytné,
- e) úhrada jednorázového pojistného pro doživotní penzi, nebo
- f) úhrada jednorázového pojistného pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu.

Starobní penze i invalidní penze se vyplácí buď v předem určené výši, nebo v daném počtu splátek tak, aby byly vyčerpány všechny prostředky účastníka. Splátky se vyplácí minimálně čtyřikrát za rok, pokud splátka činí alespoň 500 Kč. Výplata těchto dávek musí trvat minimálně 3 roky. Podmínkou pro výplatu starobní penze je dosažení věku 60 let a 60 měsíců spoření. Pro výplatu invalidního důchodu je třeba přiznání invalidního důchodu 3. stupně a 36 měsíců spoření. Obě tyto dávky náleží pouze účastníkovi.

Jednorázové vyrovnání náleží účastníkovi nebo určené osobě, pokud účastník zemřel. V případě, že účastník neurčil osobu, které případnou prostředky po jeho smrti, podléhají dědictví. Aby mohly být prostředky účastníkovi vyplaceny, musí opět splňovat podmínky dosažení věku 60 let a dobu spoření 60 měsíců.

Odbytné náleží účastníkovi, pokud spořil minimálně 24 měsíců. Pokud účastník zemřel, případnou finanční prostředky osobě určené, pokud ta není stanovena, přesouvají se do dědického řízení. Odbytné představuje hodnotu naspořených prostředků po odečtení státních příspěvků.

Pro poslední dva typy dávek platí rovněž podmínky o dosažení věku 60 let a trvání doby spoření minimálně 60 měsíců. Rovněž tyto prostředky náleží pouze účastníkovi.

Zákonem o doplňkovém penzijním spoření byly stanoveny lhůty pro některé úkony, aby byl zajištěn bezproblémový průběh transformace:

- Nejpozději do 28. února 2012 lze převést prostředky do jiného penzijního fondu.
- Novou smlouvu o penzijním připojištění lze uzavřít nejpozději do 30. listopadu 2012, takto se to předpokládá u většiny penzijních fondů. O přesném termínu budou klienti jednotlivých fondů informováni.
- U většiny penzijních fondů se předpokládá, že žádost o dávku z penzijního připojištění nebude možné podat v prosinci 2012. O přesném termínu budou klienti rovněž informováni svým penzijním fondem.
- Změny v poskytování státního příspěvku začnou od 1. ledna 2013.

4 Analýza důchodové reformy v České republice

4.1 Metodika ankety

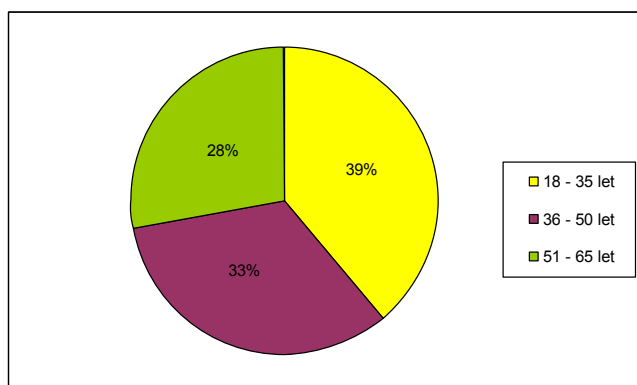
Rokem 2013 vstoupí v platnost důchodová reforma, která zavádí mnoho důležitých změn, především vznik II. pilíře a reformaci III. pilíře. Tyto změny se dotknou všech obyvatel v produktivním věku a jejich budoucích důchodů.

Vzhledem k aktuálnosti reformy, bylo cílem praktické části zjistit, jaký mají občané názor na budoucí důchodovou reformu. Zda a jak se na svůj budoucí důchod připravují a hlavně, zda se zúčastní dané reformy. Snahou bylo taktéž najít určité souvislosti v chování lidí určité věkové kategorie ve vztahu k přípravě na důchod.

Sběr údajů byl realizován prostřednictvím krátké ankety (viz Příloha č. 2), která obsahovala 11 otázek s možným výběrem odpovědí. Ankety byly rozeslány prostřednictvím emailu přátelům a známým, kteří byli požádáni o její následné rozeslání mezi své známé, kolegy z práce či rodinu. Část anket byla vyplněna prostřednictvím osobního kontaktu, a to především mezi spolužáky. Samotný sběr údajů probíhal v období od 26. března do 8. dubna.

Díky velké návratnosti rozeslaných anket bylo možno vytvořit vzorek o velikosti 100 respondentů. Při jejich výběru byla snaha o zachování poměrně stejného počtu žen a mužů a zároveň rozčlenění dle jednotlivých věkových kategorií, aby byla zajištěna co nejvyšší reprezentativnost vzorku.

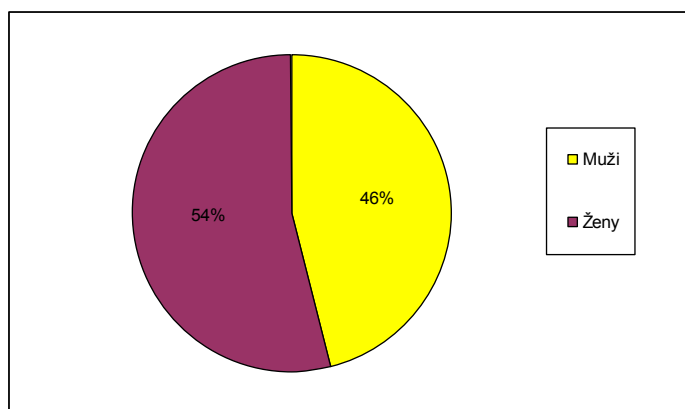
Graf 4.1 Věková struktura respondentů

Ze 100 respondentů tvořilo věkovou kategorii 18 – 35 let 39 respondentů, v kategorii 36 – 50 let jich bylo 33 a poslední kategorii 51 – 65 let tvořilo 28 respondentů. Co se týče zastoupení podle pohlaví, žen bylo 54 a mužů 46 (viz Graf 4.2).

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.2 Zastoupení respondentů dle pohlaví

Zdroj: Vlastní zpracování

Sesbíraná data ze získaných anket byla převedena do tabulkového procesoru Microsoft Excel a poté seříděna podle pohlaví a věku. Ze získaných údajů byly zpracovány tabulky pro přehledné zobrazení získaných dat a současně k nim byly vytvořeny grafy pro jejich grafické vyjádření.

Před samotným sestavením ankety došlo k formulaci několika hypotéz, na základě kterých byla následně anketa sestavena. Tyto hypotézy budou potvrzeny nebo zamítnuty na základě zjištěných výsledků prostřednictvím ankety.

Hypotéza č. 1: Více než 25 % lidí ve věku 51 - 65 let si spoří více než 1000 Kč měsíčně.

Hypotéza č. 2: Nejčastějším typem spoření na stáří je penzijní připojištění.

Hypotéza č. 3: Více než třetina respondentů si uvědomuje, že jim starobní důchod nebude dostatečným zabezpečením na stáří.

Hypotéza č. 4: Více než třetina lidí ve věku 18 – 35 let má dostatečné informace o připravované důchodové reformě.

4.2 Analýza výsledků ankety

Výše měsíčních úspor

Z celkem 100 respondentů si na stáří šetří více než 1 000 Kč měsíčně 19 respondentů, což činí téměř pětinu (19 %). Většina dotazovaných šetří do 1 000 Kč, a to konkrétně 32 % dotázaných v hodnotě 501 – 1 000 Kč a 31 % respondentů si dělá měsíční úspory ve výši do 500 Kč. Vůbec si zatím nespoří 18 % respondentů.

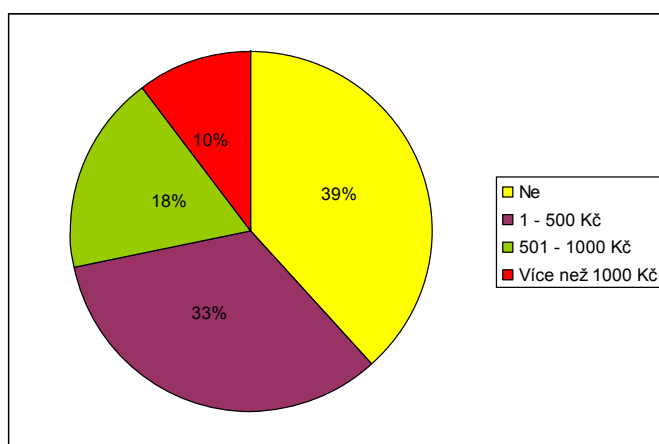
Je možno sledovat výrazný rozdíl mezi jednotlivými věkovými skupinami. Zatímco ti nejmladší ve věku 18 – 35 let úspory téměř netvoří, naopak nejstarší věková skupina (51 – 65 let) vytváří nejvyšší úspory. Tato skutečnost může být způsobena tím, že mladé generaci do důchodového věku chybí ještě mnoho let.

Tab. 4. 1 Výše měsíčních úspor dle věkových kategorií

	Celkem	18 – 35 let	36 – 50 let	51 – 65 let
Ne	18	15	2	1
1 - 500 Kč	31	13	13	6
501 - 1000 Kč	32	7	13	12
Více než 1000 Kč	19	4	5	9

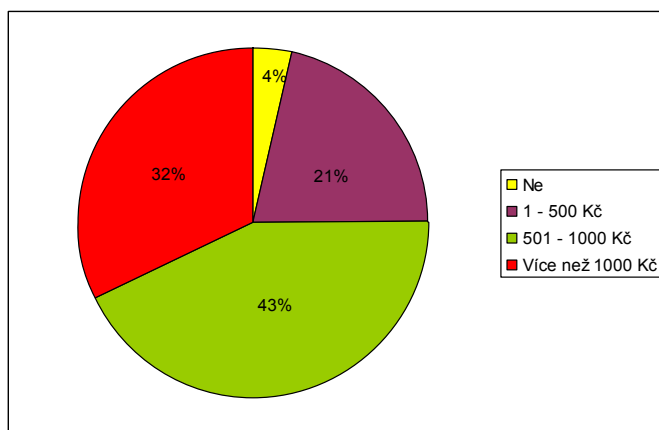
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.3 Výše měsíčních úspor v kategorii 18 – 35 let

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.4 Výše měsíčních úspor v kategorii 51 – 65 let

Zdroj: Vlastní zpracování

Způsob zabezpečení na stáří

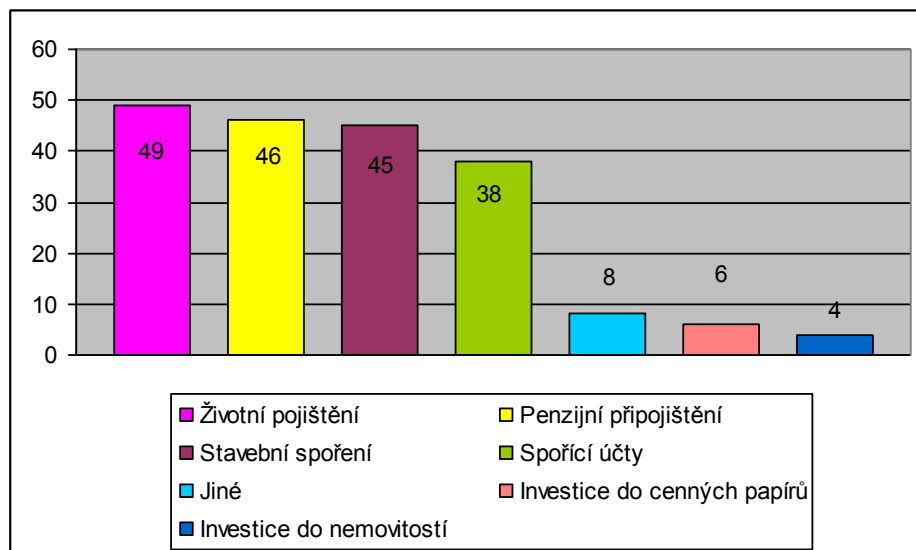
U této anketní otázky měli respondenti možnost vybírat odpovědi z více možností. Z 82 respondentů, kteří se zabezpečují na stáří, využívá nejvíce osob možnosti životního pojištění (49 osob), poté penzijního připojištění (46 osob) a stavebního spoření (45 osob). Poměrně velká část respondentů také spoří na bankovních účtech (38 osob). Velmi malá část respondentů investuje, ať už do cenných papírů, nebo nemovitostí. Část respondentů (8 osob) si také spoří jiným způsobem, např. úschovou hotovosti v domácnosti.

Tab. 4.2 Rozsah využití jednotlivých forem zabezpečení na stáří

Forma zabezpečení	Počet
Životní pojištění	49
Penzijní připojištění	46
Stavební spoření	45
Spořicí účty	38
Jiné	8
Investice do cenných papírů	6
Investice do nemovitostí	4

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.5 Rozsah využití jednotlivých forem zabezpečení na stáří

Zdroj: Vlastní zpracování

Míra zabezpečení na stáří

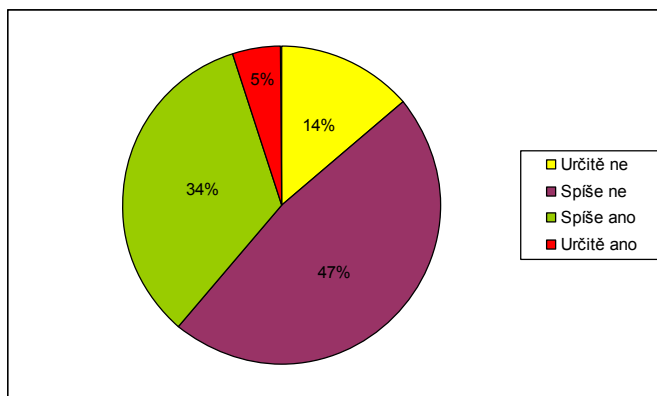
Z provedené analýzy vyplývá, že většina respondentů si myslí, že na stáří nebudou dostatečně zabezpečeni, avšak nejstarší část respondentů má mnohem optimističtější vyhlídky. Okolo 60 % osob starších 51 let se domnívá, že budou na stáří dobře zabezpečeni. Tento názor může plynout ze skutečnosti, že 96 % respondentů z kategorie 51 – 65 let si odkládá finanční prostředky (viz Graf 4.4).

Tab. 4.3 Míra zabezpečení na stáří dle věkových kategorií

	Celkem	18 – 35 let	36 – 50 let	51 – 65 let
Určitě ne	14	7	6	1
Spíše ne	47	21	18	9
Spíše ano	34	10	8	16
Určitě ano	5	1	1	2

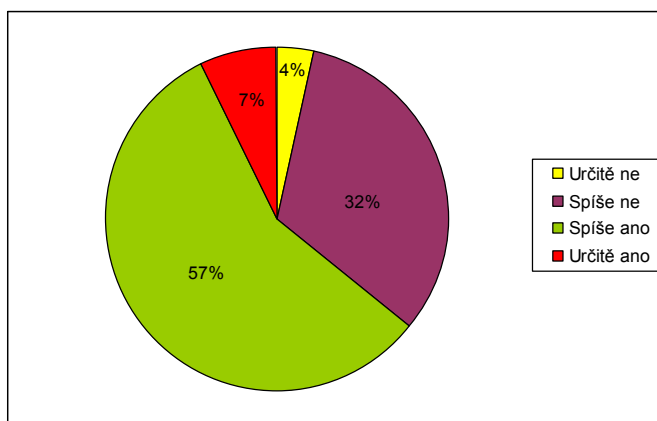
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.6 Míra zabezpečení na stáří

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.7 Míra zabezpečení na stáří v kategorii 51 - 65 let

Zdroj: Vlastní zpracování

Starobní důchod jako zabezpečení ve stáří

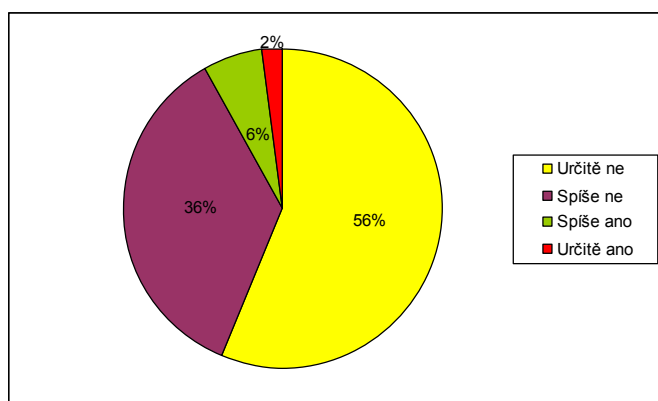
92 % respondentů se domnívá, že jim jejich starobní důchod nebude dostatečným zabezpečením na stáří. Nejrozšířenější je tento názor u mladé generace (18 – 35 let). Přestože se většina mladých respondentů domnívá, že starobní důchod je na stáří nedostatečným zabezpečením, tak si neodkládají téměř žádné prostředky na důchod, aby byli lépe zaopatřeni (viz. Graf 4.3).

Tab. 4.4 Starobní důchod jako zabezpečení ve stáří dle věkových kategorií

	Celkem	18 – 35 let	36 – 50 let	51 – 65 let
Určitě ne	56	28	19	10
Spíše ne	36	10	9	16
Spíše ano	6	0	4	2
Určitě ano	2	1	1	0

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.8 Starobní důchod jako zabezpečení ve stáří

Zdroj: Vlastní zpracování

Informovanost o možnosti spoření, které zavede důchodová reforma

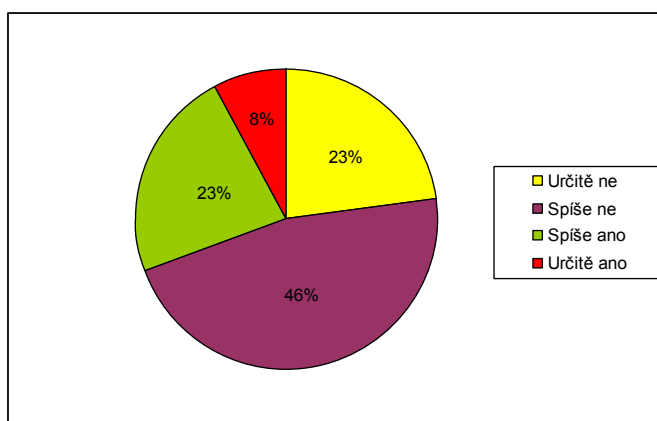
Z analýzy vyplývá, že většina mladých respondentů (18 – 35 let) se o problematiku důchodové reformy příliš nezajímá (69 % mladých respondentů), což může být způsobeno např. nepřipouštěním si myšlenky stáří a jeho potřebného zabezpečení. Oproti tomu občané ve věku 51 - 65 let si myslí, že jsou poměrně dobře informováni o nastávajících změnách v oblasti důchodů (71 % respondentů starších 51 let). Větší informovanost starších občanů může být způsobena blížícím se odchodem do důchodu a snahou zlepšit si svoji budoucí finanční situaci.

Tab. 4.5 Rozsah informací o možnosti nového spoření dle věkových kategorií

	Celkem	18 – 35 let	36 – 50 let	51 – 65 let
Určitě ne	13	9	4	0
Spíše ne	39	18	14	8
Spíše ano	38	9	12	16
Určitě ano	10	3	3	4

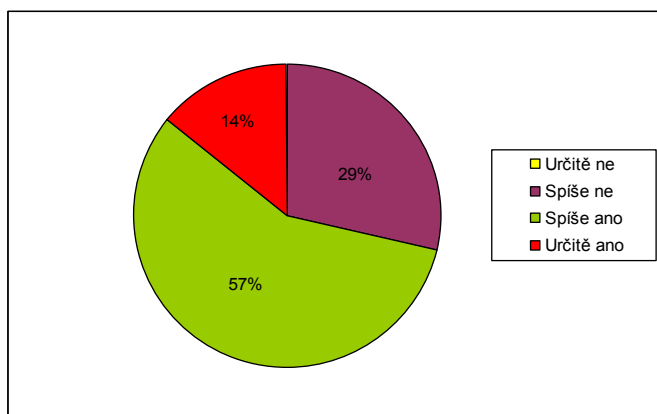
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.9 Rozsah informovanosti v kategorii 18- 35 let

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.10 Rozsah informovanosti v kategorii 51- 65 let

Zdroj: Vlastní zpracování

Zdroje získaných informací

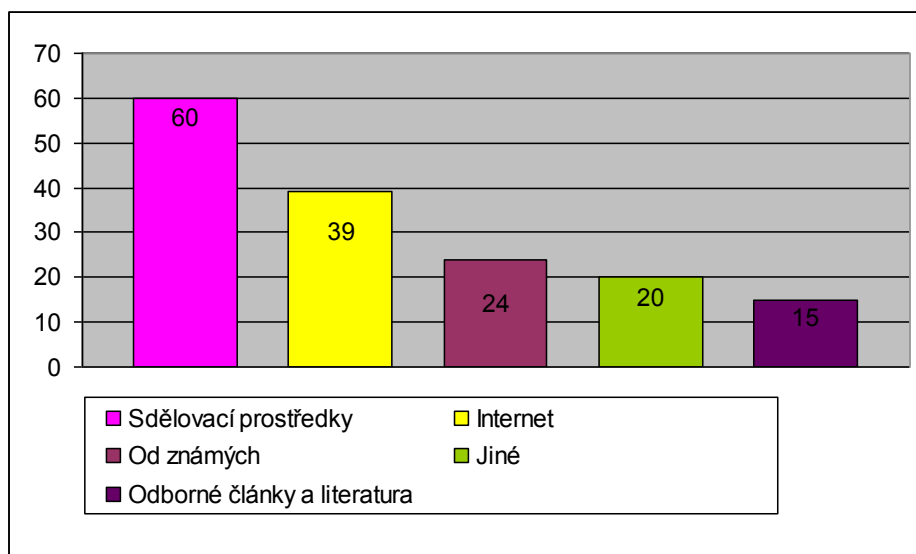
U této anketní otázky byla rovněž možnost více odpovědí. Většina respondentů o penzijní reformě získává informace především z médií (60 % dotazovaných). Významným zdrojem informací je také internet, který využívá hlavně mladší a střední generace.

Tab. 4.6 Rozsah využívaných zdrojů informací

Zdroj informací	Počet
Sdělovací prostředky	60
Internet	39
Od známých	24
Jiné	20
Odborné články a literatura	15

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.11 Rozsah využívaných zdrojů informací

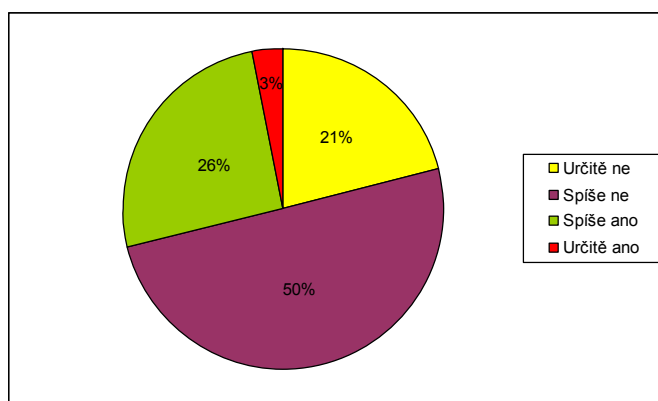
Zdroj: Vlastní zpracování

Vstup do II. pilíře důchodového systému

Z výsledků ankety jasně vyplývá, že 21 % respondentů by do budoucího II. pilíře důchodového systému nevstoupilo a dalších 50 % respondentů by pravděpodobně taktéž do II. pilíře nevstoupilo. U mladé kategorie (18 – 35 let) to může být způsobeno převážně tím, že zatím nemají dostatečné informace o této reformě (viz Graf 4.9). Občané starší 51 let se mohou domnívat, že současný systém funguje a není třeba přecházet k systému novému.

Tab. 4.7 Vstup do II. pilíře dle věkových kategorií

	Celkem	18 – 35 let	36 – 50 let	51 – 65 let
Určitě ne	21	5	7	9
Spíše ne	50	19	14	17
Spíše ano	26	14	10	2
Určitě ano	3	1	2	0

Zdroj: Vlastní zpracování**Graf 4.12 Vstup do II. pilíře****Zdroj:** Vlastní zpracování**Důvěra v penzijní fondy**

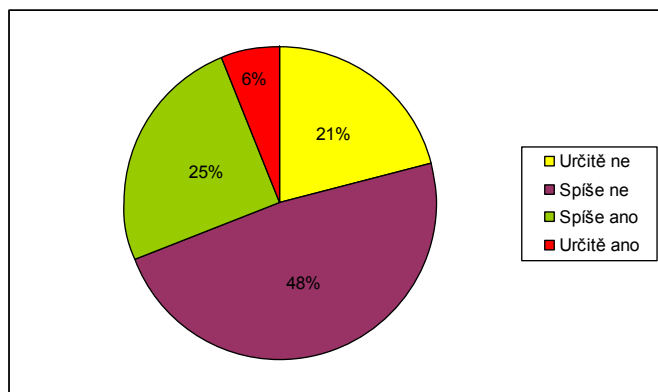
Ze zjištěných výsledků lze vyčíst, že plnou důvěru v penzijní fondy má pouze 6 % dotazovaných, naopak téměř 70 % respondentů penzijním fondům nedůvěřuje. Největší nedůvěra je ve střední (64 %) a nejstarší věkové kategorii (93 %). U nejstarší kategorie to může být způsobeno celkovým negativním přístupem ke vstupu do nového systému. Z hlediska pohlaví muži plně nedůvěřují fondům až z 30 %.

Tab. 4.8 Důvěra v penzijní fondy dle věkových kategorií

	Celkem	18 – 35 let	36 – 50 let	51 – 65 let
Určitě ne	21	8	10	3
Spíše ne	48	17	14	17
Spíše ano	25	9	8	8
Určitě ano	6	5	1	0

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.13 Důvěra v penzijní fondy

Zdroj: Vlastní zpracování

Výběr nejdůvěryhodnější penzijní společnosti

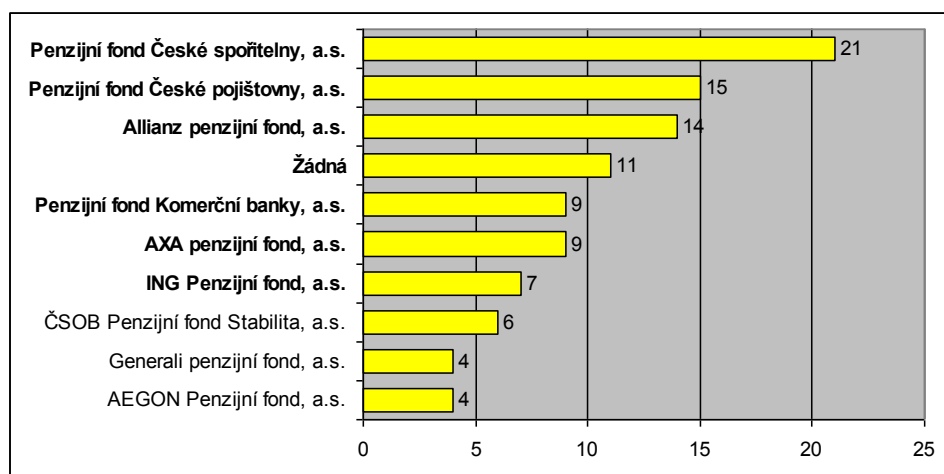
Co se týče důvěry v penzijní společnosti lze říci, že největší důvěru v respondentech vzbuzuje Penzijní fond České spořitelny, přičemž největší podíl na této důvěře má střední kategorie, a to 13 respondentů. Značnou důvěru respondenti vyjádřili také pro Penzijní fond České pojišťovny a Allianz penzijní fond. Nejmenší důvěru lidé vkládají do Generali penzijního fondu a AEGON Penzijního fondu.

Tab. 4.9 Přehled penzijních fondů dle důvěryhodnosti

Penzijní fond	Počet
AEGON Penzijní fond, a.s.	4
Generali penzijní fond, a.s.	4
ČSOB Penzijní fond Stabilita, a.s.	6
ING Penzijní fond, a.s.	7
AXA penzijní fond, a.s.	9
Penzijní fond Komerční banky, a.s.	9
Žádná	11
Allianz penzijní fond, a.s.	14
Penzijní fond České pojišťovny, a.s.	15
Penzijní fond České spořitelny, a.s.	21

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.14 Přehled penzijních fondů dle důvěryhodnosti

Zdroj: Vlastní zpracování

Volba investiční strategie

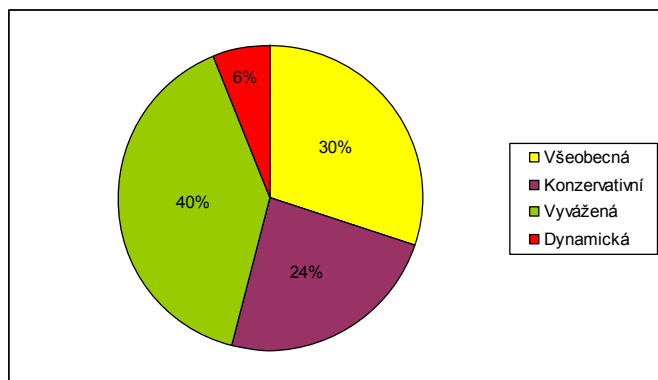
Z celkového pohledu na nabízené strategie zcela vede strategie vyvážená (40 %), druhou nejvýznamnější je pak strategie všeobecná (30 %), následuje strategie konzervativní (24 %) a jako nejméně využívanou strategií by měla být strategie dynamická (6 %). Co se týče věku a pohlaví nelze uvést žádné větší rozdíly v názorech.

Tab. 4.10 Volba investiční strategie dle věkových kategorií a pohlaví

	Celkem	18 – 35 let	36 – 50 let	51 – 65 let	Muži	Ženy
Všeobecná	30	12	11	7	13	17
Konzervativní	24	10	6	8	13	11
Vyvážená	40	15	14	11	18	22
Dynamická	6	2	2	2	2	4

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.15 Volba investiční strategie

Zdroj: Vlastní zpracování

Potřeba důchodové reformy

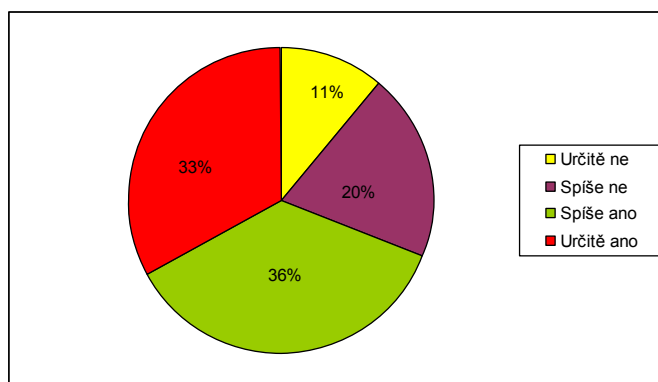
Téměř 70 % respondentů si myslí, že je v současné době důchodová reforma více či méně potřebná. Nejmladší kategorie respondentů (18 – 35 let) se domnívá, že je třeba změnit současný systém až v 80 %. Kdežto u nejstarší věkové kategorie (51 – 65 let) jsou názory na potřebu změny docela vyrovnané. Pro reformu je 54 % respondentů a za nepotřebnou ji považuje v této kategorii 46 % respondentů.

Tab. 4.11 Potřeba důchodové reformy dle věkových kategorií

	Celkem	18 – 35 let	36 – 50 let	51 – 65 let
Určitě ne	11	2	3	6
Spíše ne	20	6	7	7
Spíše ano	36	14	11	11
Určitě ano	33	17	12	4

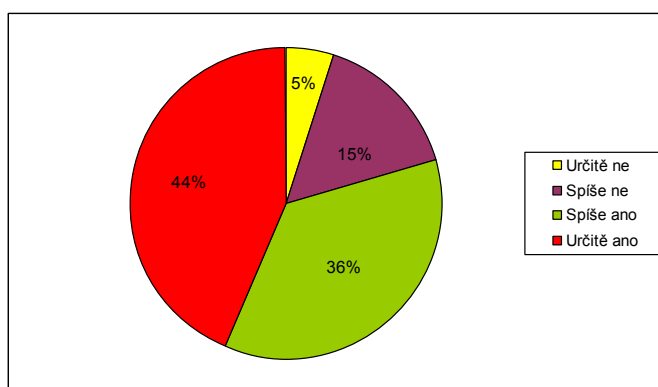
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.16 Potřeba důchodové reformy

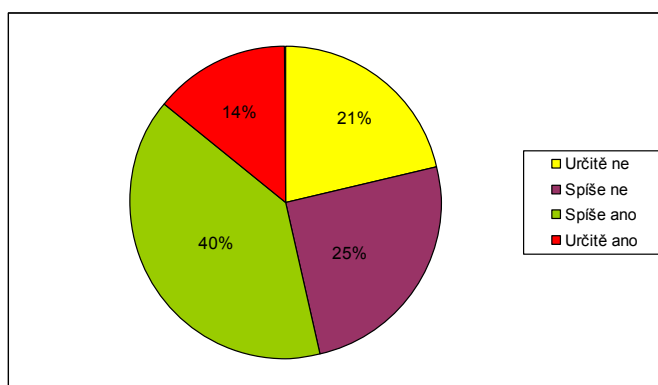
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.17 Potřeba důchodové reformy v kategorii 18 – 35 let

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.18 Potřeba důchodové reformy v kategorii 51 – 65 let

Zdroj: Vlastní zpracování

4.3 Vyhodnocení hypotéz

Hypotézou č. 1 bylo zkoumáno, zda si více než 25 % lidí starších 51 let spoří více než 1 000 Kč. Tato hypotéza se potvrdila, neboť více než 1 000 Kč si spoří 32 % respondentů v nejstarší věkové kategorii. Hypotéza č. 2 se zabývala tím, zda je nejčastějším typem spoření na stáří penzijní připojištění. Tuto hypotézu nelze přijmout, neboť nejčastějším způsobem zabezpečení na stáří je životní pojištění. Hypotéza č. 3 předpokládala, že více než třetina respondentů nepovažuje starobní důchod jako dostatečné zabezpečení na stáří. Tato hypotéza je výsledky jasně potvrzena, neboť 92 % respondentů si nemyslí, že jim bude starobní důchod dostatečným zabezpečením. Hypotéza č. 4 předpokládala, že více než jedna třetina respondentů ve věku 18 – 35 let má dostatečné informace o připravované reformě. Tato hypotéza nemůže být přijata, protože v této věkové kategorii má dostatečné informace pouze 31 % dotazovaných.

4.4 Vyhodnocení analýzy

Na základě výsledků ankety lze říci, že ačkoliv je téma důchodové reformy velmi aktuální, celková informovanost obyvatel je poměrně neuspokojivá. Pouze zhruba polovina respondentů je dostatečně informovaná. Lze sledovat provázanost věku spolu s množstvím informací a způsobem jejich získávání. Lidé, kteří jsou nejbližší důchodovému věku, se aktivně zajímají o svou budoucnost. Informace si získávají jednak z médií různého druhu, ale taktéž si vyhledávají odborné zdroje, které jim budou dostatečným přínosem při získávání požadovaných informací. Nejmladší generace se v současné době o problematiku důchodu téměř nezajímá a v případě zájmu využívají především média a internet, který jim je jako zdroj informací nejbližší. Velmi důležitým zdrojem informací se také zdá být komunikace se známými, skrze kterou získává informace o dané problematice až pětina všech respondentů.

Spolu s větším zájmem o informace ze strany starších respondentů se ukazuje, že se daleko více zabezpečují na stáří již v produktivním věku. S tím také souvisí přesvědčení většiny těchto lidí, že na stáří budou dostatečně zabezpečeni i přesto, že si uvědomují, že jim starobní důchod nebude dostatečným zdrojem příjmů na zajištění všech potřeb. Téměř všichni dotazovaní z nejmladší kategorie si myslí, že jim starobní důchod nebude ve stáří stačit. Ačkoliv si jsou jisti, že nebudou dostatečně ve stáří zajištěni, přesto si doposud velká část z nich nezačala spořit. Ta část mladých, která si sice začala spořit již v tomto věku, si odkládá pouze velmi malé částky. Ovšem lze předpokládat, že s rostoucím věkem, zabezpečením

domácností a rodiny si tito lidé uvědomí vzrůstající potřebu spořit si na stáří a začnou si odkládat více finančních prostředků.

Co se týče vstupu do II. pilíře reformy, je pro nejstarší věkovou skupinu téměř nemyslitelný, což může být spojeno jednak s vidinou brzkého odchodu do důchodu, s důvěrou v současný systém, s jistotou, že jim naspořené prostředky budou dostatečnou pomocí ve stáří, tak také s nedůvěrou v penzijní fondy, která se ukázala být poměrně vysoká. Mladá a střední generace o vstupu do II. pilíře uvažuje značně pozitivněji, i když ani v jedné kategorii zájem o vstup neprojevila víc než polovina respondentů. Je zajímavé, že při volbě investiční strategie všechny věkové kategorie smýšlejí zhruba stejně, i když by mohlo být očekáváno, že mladí a dosud pořádně nezajištění lidé by byli ochotni více riskovat s vidinou vyššího zabezpečení na stáří.

Faktem ovšem je, že více než dvě třetiny dotazovaných jsou pro změnu současného penzijního systému, přičemž nejvýznamnější část tvoří mladí lidé, kteří si během svého života chtějí zajistit lepší zabezpečení na stáří.

5 Závěr

Důchodová reforma je v současné době jedním z nejvíce diskutovaných témat i přesto, že již byla její podoba schválena a v platnost bude uvedena již počátkem roku 2013.

V závěrečné práci byl popsán současný dvou-pilířový důchodový systém, který se skládá z povinného důchodového pojištění (I. pilíř) a z dobrovolného penzijního připojištění se státním příspěvkem (III. pilíř). Na základě tohoto obeznámení se současným systémem mohlo následně dojít k popsání již proběhlých změn v důchodovém systému, které vešly v platnost prostřednictvím tzv. Malé důchodové reformy v roce 2011.

Cílem bakalářské práce bylo mimo jiné také popsat změny, které nastanou počátkem roku 2013, přijetím tzv. Velké důchodové reformy. Hlavní změnou je vznik třípilířového důchodového systému. Přibude tedy II. pilíř, který představuje dobrovolné důchodové spoření. Při vstupu do tohoto pilíře vznikne občanům možnost odvést si ze současného I. pilíře část odvodů na soukromý individuální účet s tou podmínkou, že si tento odvod budou muset podpořit sami z vlastních prostředků. Důležitou změnou, která nastane startem reformy, je také vznik doplňkového penzijního spoření, které představuje transformovaný III. pilíř současného systému.

Těmito změnami by měly být naplněny cíle reformy, které představují především zajištění finanční udržitelnosti systému, podporu občanů v setrvání na pracovním trhu i v důchodovém věku, prodlužování věku pro odchod do důchodu a v neposlední řadě zajistit solidní životní podmínky lidem, kteří odejdou do důchodu.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo provést a vyhodnotit anketu s cílem zjistit názory občanů na budoucí důchodovou reformu. Součástí ankety byly rovněž otázky na současnou přípravu na důchod, zda se občané reformy zúčastní a zda je vůbec potřebná.

Z výsledků provedené analýzy, jak již bylo zmíněno v kapitole 4.4 je zřejmé, že celková informovanost obyvatelstva o chystané reformě je poměrně nízká. Nejvíce informováni jsou lidé v nejstarší věkové kategorii. Tito lidé se současně na stáří zabezpečují nejvíce, s čímž může souviset i přesvědčení, že budou na stáří dostatečně zajištěni. Pro tuto

kategorii je ovšem téměř nemyslitelná možnost vstupu do II. pilíře nového důchodového systému. Mladá kategorie občanů o vstupu do nového systému smýšlí optimističtěji. Může to být způsobeno tím, že většina z nich se domnívá, že ve stáří nebudou dostatečně zajištěni. I přesto se ovšem většina z nich ještě stále nezačala zabezpečovat na stáří.

Vzhledem k medializaci budoucí reformy je konečný výsledek ankety, a to ten, že téměř dvě třetiny obyvatel považuje změnu důchodového systému za potřebnou, celkem očekávaný.

Seznam použité literatury

KNIŽNÍ PUBLIKACE:

- [1] BRDEK, Miroslav. *Trendy v evropské sociální politice*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2002. 252 s. ISBN 80-86395-25-1.
- [2] DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 3. vyd. Praha: Ekopress, 2009. 216 s. ISBN 978-80-86929-51-4.
- [3] GREGOROVÁ, Zdeňka. *Důchodové systémy*. 1. vyd. Brno: Spisy právnické fakulty Masarykovy univerzity, svazek 214, 1998. 212 s. ISBN 80-210-2003-2.
- [4] KREBS, Vojtěch., et al. *Sociální politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 544 s. ISBN 978-80-7357-585-4.
- [5] PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik*. 13. vyd. Praha: Grada publishing, 2012. 144 s. ISBN 978-80-247-4090-4.
- [6] ŠULC, Jaroslav. *Alternativy reformy penzijního systému v České republice*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s. v edici EUPRESS, 2005. 94 s. ISBN 80-86754—34-0.
- [7] TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 440 s. ISBN 978-80-7369-680-3.
- [8] VANČUROVÁ, Alena a Stanislav KLAZAR. *Sociální a zdravotní pojištění – úvod do problematiky*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2008. 121 s. ISBN 978-80-7357-381-2.
- [9] VYBÍHAL, Václav. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2010*. Praha: Grada Publishing, 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-3426-2.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

- [10] ASOCIACE PENZIJNÍCH FONDŮ ČR. *Co je penzijní připojištění?* [online]. APF ČR [2009]. Dostupné z: <http://www.apfcr.cz/cs/co-je-penzijni-pojisteni/>
- [11] ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *80 let sociálního pojištění* [online]. ČSSZ [2004]. Dostupné z: http://www.cssz.cz/stranky/konference-80let/brozura_c.pdf
- [12] ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Malá důchodová reforma v otázkách a odpovědích* [online]. ČSSZ [červenec 2011]. Dostupné z: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/4AB9ABD7-D64A-457B-83B1-5DAD1D304BDD/0/CSSZ_letak_MDR_2011.pdf

- [13] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Očekávaný vývoj počtu obyvatel podle hlavních věkových skupin do roku 2066* [online]. ČSÚ [19. 1. 2012]. Dostupné z: http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/ocekavany_vyvoj_poctu_obyvatel_podle_hlavnich_vekovych_skupin_do_roku_2066
- [14] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Projekce obyvatelstva České republiky* [online]. ČSÚ [11. 6. 2004]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/B0001D6145/\\$File/4025rra.pdf](http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/B0001D6145/$File/4025rra.pdf)
- [15] FEHIMOVIČ, Nadja. *Důchodové systémy v Evropě* [online]. Finance.cz [2. 11. 2004]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/42149-ducnodove-systemy-v-evrope/>
- [16] FINANCE.CZ. *Příspěvkově a dávkově definované důchodové systémy* [online]. Finance.cz. Dostupné z: <http://www.finance.cz/ducnody-a-penze/informace/ducnodovy-system/prispevkove-a-davkove-definovane-systemy/>
- [17] FINANCE.CZ. *Způsoby financování penzijního systému* [online]. Finance.cz. Dostupné z: <http://www.finance.cz/ducnody-a-penze/informace/ducnodovy-system/zpusoby-financovani/>
- [18] INVESTIA.CZ. *Penzijní připojištění: Pětistovka měsíčně vás v penzi nespasí* [online]. investia.cz [29. 9. 2011]. Dostupné z: <http://www.investia.cz/penzijni-pripojisti-petistovka-mesicne-vas-v-penzi-nespasi>
- [19] KLIMÁNKOVÁ, Gabriela. *Znáte končený návrh malé penzijní reformy?* [online]. Spočti důchod.cz [10. 3. 2011]. Dostupné z: <http://spoctiduchod.mesec.cz/clanky/znate-konecny-navrh-male-penzijni-reformy/>
- [20] KUČEROVÁ, Dagmar. *Začala platit další část malé důchodové reformy. Čtěte, jaké změny přináší* [online]. Podnikatel.cz [3. 10. 2011]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/mala-ducnodova-reforma-odstartovala-kolotoc-zmen/>
- [21] MEDIAFAX. *Poslanci přehlasovali Senát, malá důchodová reforma platí v původním znění* [online]. Kurzy.cz [22. 6. 2011]. Dostupné z: <http://zpravy.kurzy.cz/270366-poslanci-prehlasovali-senat-mala-ducnodova-reforma-plati-v-puvodnim-zneni/>
- [22] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Upozornění MF na některé důležité termíny a lhůty týkající se důchodové reformy (tzv. II. a III. penzijního pilíře) – v návaznosti na nové právní předpisy publikované ve Sbírce zákonů dne 28. prosince 2011* [online]. MFČR [3. 1. 2012]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ducnodova_reforma_66979.html
- [23] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Základní aspekty reformy penzijního systému České republiky* [online]. MFČR [květen 2011]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ducnodova_reforma_62395.html

- [24] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Důchodové pojištění* [online]. MPSV Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3>
- [25] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Ekonomičtí ministři se dohodli na řešení tzv. mezigenerační solidarity* [online]. MPSV [25. 2. 2011]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/10430>
- [26] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Hlavní principy pokračování důchodové reformy* [online]. MPSV [6. 4. 2011]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/10660/principy_v2.pdf
- [27] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Hlavní změny v důchodovém pojištění schválené v roce 2011* [online]. MPSV [26. 4. 2012]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/11111>
- [28] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Návrh hlavních principů pokračování reformy důchodového systému* [online]. MPSV [22. 12. 2003]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/663/navrh_rds.pdf
- [29] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Závěrečná zpráva* [online]. MPSV [2005]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/2235/zaverecna_zprava.pdf
- [30] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Závěrečná zpráva PES* [online]. MPSV [červen 2010]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/8896/2010_06_03_Zaverecna_zprava_final_cistopis.pdf
- [31] PORTÁL VEŘEJNÉ POLITIKY. *Veřejná politika* [online]. Portál veřejné politiky. Dostupné z: http://www.verejna-politika.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=66&Itemid=78
- [32] RAMPULA, Tomáš. *Kam se ztratí penzijní fondy?* [online]. FinExpert.cz [7. 3. 2012]. Dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/kam-se-ztrati-penzijni-fondy>
- [33] SCHWARZOVÁ, Pavla. *Vhodnost zavedení NDC důchodového systému v České republice*. Brno, 2007. Disertační práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra ekonomie.
- [34] VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Schváleno: Důchodová reforma ochrání před chudobou* [online]. Vláda.cz [9. 9. 2011]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/schvaleno-duchodova-reforma-ochrani-pred-chudobou--87233/>

[35] Zákon č. 42 ze dne 16. února 1994 o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1994. Dostupný také z:

<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=41761&fulltext=&nr=&part=&name=z~C3~A1kon~20o~20penzij~C3~ADm~20p~C5~99ipoji~C5~A1t~C4~9Bn~C3~AD&rpp=15>. ISSN 1211-1244.

[36] Zákon č. 155 ze dne 30. června 1995 o důchodovém pojištění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné z:

<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=43085&fulltext=&nr=&part=&name=z~C3~A1kon~20o~20d~C5~AFchodov~C3~A9m~20poji~C5~A1t~C4~9Bn~C3~AD&rpp=15>. ISSN 1211-1244.

[37] Zákon č. 426 ze dne 28. prosince 2011 o důchodovém spoření. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné z:

http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=1&idBiblio=75835&recShow=17&l_nr=426~2F2011~20Sb.&l_name=o~20d~C5~AFchodov~C3~A9m~20spo~C5~99en~C3~AD&fulltext=Z~C3~A1kon~20o~20d~C5~AFchodov~C3~A9m~20spo~C5~99en~C3~AD&nr=&part=&name=&rpp=15#parCnt. ISSN 1211-1244.

[38] Zákon č. 427 ze dne 28. prosince 2011 o doplňkovém penzijním spoření. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné z:

http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=75836&l_nr=427~2F2011~20Sb.&l_name=o~20dopl~C5~88kov~C3~A9m~20penzij~C3~ADm~20spo~C5~99en~C3~AD&fulltext=Z~C3~A1kon~20o~20dopl~C5~88kov~C3~A9m~20penzij~C3~ADm~20spo~C5~99en~C3~AD&nr=&part=&name=&rpp=50. ISSN 1211-1244.

[39] Zákon č. 589 ze dne 20. listopadu 1992 o pojistném na sociální zabezpečení. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992. Dostupný také z:

http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?kam=zakon&c=589/1992. ISSN 1211-1244.

[40] ZEMÁNEK, Josef. *Demografický vývoj České republiky* [online]. euroekonom.cz [20. 9. 2004]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-demografie>

Seznam zkratek

CDP	celková doba pojištění
ČNR	Česká národní rada
ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ	Český statistický úřad
DB	defined benefit, dávkově definovaný systém
DC	defined contribution, příspěvkově definovaný systém
DDP	dodatečná doba pojištění
DPH	daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
FF	fully founded, systém plně kapitálově krytý
HDP	hrubý domácí produkt
NERV	Národní ekonomická rada vlády
NDC	Notional Defined Contribution, model virtuálních osobních účtů
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
OVZ	osobní vyměřovací základ
PAYG	pay-as-you-go, model s průběžným financováním
PSSZ	Pražská správa sociálního zabezpečení
RH	redukční hranice
Sb.	sbírka
Sb. z. a n.	sbírka zákonů a nařízení
VZ	vyměřovací základ
ZV	základní výměra

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11.5.2012

Monika Štálova
jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

- Příloha č. 1:** Důchodový věk pojištěnců narozených v období let 1936 až 1977
- Příloha č. 2:** Vzor ankety